

STRATEGIJA RAZVOJA KULTURE

Mestne občine Nova Gorica

2025 - 2028

Nosilec: Oddelek za družbene dejavnosti Mestne občine Nova Gorica
Predlog pripravil: ZRC SAZU NOVA GORICA

Nova Gorica, april 2025

Table of Contents

1 UVOD.....	4
1.1 Pomen Strategije razvoja kulture za Mestno občino Nova Gorica.....	4
1.2 Kulturno-zgodovinski kontekst Nove Gorice	4
2 PROCES PRIPRAVE DOKUMENTA IN EVALVACIJA IZVAJANJA STRATEGIJE	5
3 OSNOVNI PODATKI	7
3.1 Statistični podatki o občini	7
3.2 Javna infrastruktura na področju kulture, ki je v lasti MONG	7
3.3 Kadri	7
3.4 Proračunska sredstva MONG za kulturo v obdobju 2020-2024.....	8
4 TEMELJNA NAČELA KULTURNE POLITIKE MONG	8
5 GLAVNE USMERITVE KULTURNE POLITIKE MONG	8
6 NOSILCI KULTURNEGA RAZVOJA V MESTNI OBČINI NOVA GORICA	9
6.1 Javni kulturni zavodi, katerih so/ustanoviteljica je Mestna občina Nova Gorica	9
6.2 Drugi javni zavodi, skladi, ustanove in druge organizacije	11
6.3 Nevladni sektor	13
6.3.1 Profesionalne nevladne organizacije s področja kulture	13
6.3.2 Ljubiteljske kulturne dejavnosti	16
7 FINANCIRANJE KULTURNIH DEJAVNOSTI	17
8 USMERITVE IN CILJI JAVNEGA INTERESA ZA KULTURO V STRATEŠKIH DOKUMENTIH MED NACIONALNIM IN LOKALNIM.....	18
9 TEMELJNI KRITERIJI ZA USMERJANJE IN OPREDELJEVANJE OBČINSKEGA INTERESA ZA KULTURO - SODOBNI IZZIVI IN PRILOŽNOSTI	20
10 STRATEŠKI CILJI	22
SPLOŠNI STRATEŠKI CILJI.....	22
10.1. Kultura kot razvojni dejavnik mesta	22
10.2 Nova Gorica kot pomembno umetniško in ustvarjalno središče	22
10.3 Regijsko žarišče znanja	22
10.4 EPK 2025 in njena zapuščina	23
10.5 Infrastrukturni projekti na področju kulture do 2032.....	26
10.6 STRATEŠKI CILJI Z UKREPI NA POSAMEZNIH PODROČJIH KULTURNIH DEJAVNOSTI	27
10.6.1 Uprizoritvene umetnosti	27
10.6.2 Glasbene umetnosti	30
10.6.3 Kulturna dediščina	31

10.6.4 Vizualne umetnosti	35
10.6.5 Intermedijske umetnosti	36
10.6.6 Knjiga in založništvo	37
10.6.7 Knjižnična dejavnost, bralna kultura	38
10.6.8 Film.....	39
10.6.9 Mediji	40
10.6.10 Nevladne organizacije in ljubiteljska kultura	41
10.7 DRUGI STRATEŠKI CILJI	42
10.7.1 Bevkove nagrade	42
10.7.2 Kulturno – umetnostna vzgoja	43
10.7.3 Kulturni turizem	44
10.7.4 Festivalna dejavnost	46
10.7.5 Revitalizacija Kulturnega centra Mostovna.....	47
11 PODPORNE DEJAVNOSTI	47
11.1 Upravljanje s procesi	47
11.2 Monitoring in vrednotenje doseženega	48
11.3 Informiranje	48
11.4 Občinstva in javnost	49
12 MEDRESORSKA ZAVEZNIŠTVA IN PREČNE POLITIKE.....	49
13 MEDNARODNO POZICIONIRANJE	51
14 ZAKLJUČEK.....	51

1 UVOD

1.1 Pomen Strategije razvoja kulture za Mestno občino Nova Gorica

V Resoluciji o Nacionalnem programu za kulturo 2022-2029 (v nadaljnjem besedilu: ReNPK 22-29) je kultura opredeljena kot **bistven element človeškega bivanja**, ki vključuje odnos posameznika do njegovega naravnega in družbenega okolja. Kultura je način, kako človek s svojo ustvarjalnostjo, domišljijo, humanističnim poslanstvom in duhovnim premislekom razvija, preoblikuje, dopolnjuje, nadgrajuje, humanizira in prevprašuje svet okoli sebe. Kultura vpliva na duševno in duhovno rast posameznika in družbe kot celote.

Sprejem Strategije razvoja kulture Mestne občine Nova Gorica 2025 – 2028 (v nadaljnjem besedilu: Strategija) na občinskem svetu daje vodstvu in upravi Mestne občine Nova Gorica (v nadaljnjem besedilu: MONG) smernice za boljše načrtovanje kulturne politike, ki se bo odražala v letnih programih in proračunih. To pomeni, da bo izvajanje programa potrebno nenehno spremljati, prilagajati in posodabljati kazalnike, s čimer bo dokument ostal **aktualen in učinkovit**. Dokument temelji na prepletenosti javnih zavodov in drugih kulturnih institucij in posameznikov, ki **delujejo v javnem interesu**. MONG s svojimi predstavniki v svetih zavodov ter preko občinskega sveta in uprave aktivno sodeluje pri oblikovanju kulturne podobe mesta in izvaja odgovorno kulturno politiko, ki skrbi za zagotavljanje stabilnih pogojev za umetnike, javne kulturne zavode, nevladne organizacije (v nadaljnjem besedilu: NVO) s področja kulture in druge akterje kulturnega življenja, ki delujejo v javnem interesu. Strategija ponuja priložnost za oceno dosedanjega dela, predstavitev ključnega poslanstva javnosti ter prevzem ciljev in kazalnikov, ki jih organizacije že uporabljajo v svojih strateških dokumentih.

Hkrati je Strategija **zavezujoč razmislek o strateških ciljih in ukrepih, s katerimi deležniki kulturnega življenja načrtujejo, dosegajo in uresničujejo javni interes**. Gre za temeljni strateški akt kulturne politike, ki opredeljuje javni interes ter načine in postopke, kako ga uresničevati preko odlokov, statutov in drugih dokumentov ter način, kako ga kulturni akterji izvajajo oziroma sodelujejo pri njegovem izvajanju.

Strategija določa smernice za obdobje 2025 – 2028, z usmeritvami do leta 2032.

Opomba: vsi izrazi, v nadaljevanju zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za moško in žensko slovnično obliko.

1.2 Kulturno-zgodovinski kontekst Nove Gorice

Nova Gorica je najmlajše mesto v Sloveniji, ki je bilo zgrajeno po drugi svetovni vojni, ko je po določitvi pariške mirovne pogodbe Gorica pripadala Italiji, njeno vzhodno zaledje pa nekdanji Jugoslaviji, kasneje samostojni Sloveniji. Novo Gorico je kot novo središče Goriške arhitekturno in urbanistično zasnoval modernist Edvard Ravnikar, ki se je z vizijo bodočih povezav navezal na osrednjo os ali Magistralo, najpomembnejše funkcije mesta, prečno Erjavčevo ulico (nekdanji Gabrijelov drevored oz. Via Camposanto, ki je iz Gorice peljala do nekdanjega pokopališča) pa je še naprej razumel kot povezavo s sosednjo Gorico, ki sta se v povojnem času sicer le spogledovali, vendar kmalu začeli navezovati stike na polju gospodarstva, kulture, športa in politike. Tako Videmski (1955) kot kasnejši Osimski sporazumi (1975) so bili ključni za nova poglavja v povezovalnem duhu dveh držav, posebej območja dveh obmejnih mest. Z osamosvojitvijo Slovenije (1991) in vstopom samostojne države v Evropsko unijo (2004), ki smo jo simbolično praznovali prav v Novi Gorici na skupnem trgu Evrope, so se temeljito spremenile tudi geostrateške koordinate »mesta na meji«, ki je svoja razmišljanja naravno in logično usmerilo v povezovanje s sosednjo Gorico, v čezmejno sodelovanje.

Danes se Nova Gorica razvija v dinamično upravno, univerzitetno, gospodarsko in kulturno središče Goriške regije, s Šempetrom in Gorico (v Italiji) pa gradi **evropsko čezmejno somestje**, ki postaja središče ustvarjalnih energij in povezav na osi med Ljubljano, Trstom,

Benetkami in Vidmom. Postaja vse bolj prepoznana turistična destinacija. Učinkovito upravlja z energijo in s prostorom, razvojne možnosti trajnostnim panogam pa zagotavlja z urejanjem neizkoriščenih in degradiranih površin.

Za Slovence na skrajnem zahodnem območju, kjer se slovanstvo srečuje z romanskim svetom, sta kultura in jezik vedno igrala pomembno vlogo. V času prebujanja narodov sta vzpostavitev čitalnic, tiskarn in založb po celotnem območju zgodovinske Goriške ter zelo razvejan razvoj časnikarstva in publicistike, osredinjenih predvsem v Gorici, ključno pripomogla k dvigu samozavesti Slovencev, k formiranju meščanskega in izobraženega ter po letu 1860 politično dejavnega slovenskega prebivalstva, ki je v Goriško-Gradiški avstrijski historični deželi živelo kot večinsko prebivalstvo skupaj z Italijani in Furlani. Široka kulturna ukoreninjenost in politična organiziranost med prebivalci je botrovala tudi k izraziti upornosti prebivalstva in kljubovala raznarodovalni politiki v času fašizma. Po vojni in pridružitvi tega dela Primorske matici je kultura pomenila pomemben zidak v izgraditvi novega mesta – Nove Gorice. Rojstvo slovenske države in kasnejša vključitev Slovenije v evropske integracije sta prinesla priznanje slovenskega naroda, kulture in jezika kot enakovrednih tudi med ostalimi evropskimi narodi, kulturami in jeziki. Nova Gorica svojo obmejno pozicijo razpira v čezmejnost in gradi medsosedske povezave s čezmejnim sodelovanjem in povezovanjem podprtih z institucijo Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje »Območje občin: Comune di Gorizia (I), Mestna občina Nova Gorica (SLO) in Občina Šempeter-Vrtojba (SLO)« (v nadaljnjem besedilu: EZTS).

2 PROCES PRIPRAVE DOKUMENTA IN EVALVACIJA IZVAJANJA STRATEGIJE

Strategijo je pripravil ZRC SAZU Raziskovalna postaja Nova Gorica v sodelovanju z 10-člansko delovno skupino, sestavljeno predvsem iz strokovnjakov z različnih kulturnih področij ter v sodelovanju z občinsko upravo.

Kot eno izmed izhodišč pri pripravi Strategije je služila tudi SWOT analiza iz leta 2023, ki je detektirala prednosti, slabosti, priložnosti in izzive na področju kulture v MONG. Pri pripravi SWOT analize so sodelovali predstavniki javnih zavodov in nevladnega sektorja s področja kulture, turizma, izobraževanja. Izsledki analize so povzeti v spodnji tabeli:

PREDNOSTI	SLABOSTI
• majhnost prostora, zaradi česar se vsi akterji poznajo • geografska lega (ob meji, naravne danosti) • kulturna dediščina »na prepihu zgodovine« • močna zastopanost kulturnih ustanov in obseg dejavnosti • kakovostna, tudi vrhunska kulturna produkcija, ki presega lokalni oz. regionalni značaj • nova infrastruktura in posodobljeni procesi za EPK 2025 • izobraževalna vertikala (»od vrtca do univerze«) • modernistična dediščina mesta, vključno z utopično vizijo	• nepovezanost akterjev (in posledična nekoordiniranost) • »vsak bi upravljal s svojimi prostori« • pomanjkanje sistemskih virov za obnovo dediščine • ni dovolj kritične mase obiskovalcev • spremenjene navade mladih glede konzumacije kulture • pozni razpisi (posebej po volilnih menjavah) • pomanjkanje kadra (ki je po covidu še občutno dražji) • neustrezne prostorske razmere nekaterih javnih zavodov in NVO

• razvejanost neodvisne scene, ki omogoča avtonomijo	
PRILOŽNOSTI	IZZIVI
• večja koordiniranost (koledar, kulturni zajtrki, prostori, platforma) • poenoteno upravljanje z javnimi prostori • izobraževanje ponudnikov za kulturni turizem (vodniki) • načrtna obnova kulturne dediščine (z jasnimi vsebinami) • tesnejša povezanost izobraževanja s kulturnimi akterji • obveza javnih zavodov, da vključujejo programe za mlade • razvoj soseske z Gorico • nesnovna dediščina • sistematičen razvoj občinstva (mladi, zaposleni, upokoјenci) • pravočasni razpisi • projektna pisarna za EU-razpise kot zapuščina EPK 2025	• staranje občinstva • percepcija akterjev, da »so drug drugemu grožnja« • zadostna proračunska sredstva za kulturo • ogrožena mestotvornost zaradi (ne)upravljanja s prostorom • padanje kvalitete turistične ponudbe zaradi kvantitete • zamrle obnove dediščine brez upravljalcev • post-EPK 2025 letargija • strukturiran dialog Oddelka za družbene dejavnosti vseh segmentov s predstavniki kulturnega sektorja • usklajeno načrtovanje strateških ciljev z drugimi javnimi politikami MONG (turizem, izobraževanje, prostor, mednarodno sodelovanje...)

Pisanje je med drugim temeljilo na osnovi različnih gradiv in dokumentov, npr.: Lokalni program za kulturo v Mestni občini Nova Gorica 2019-2023 (v nadaljnjem besedilu: LPK 2019-2023), Strategija razvoja trajnostnega turizma v destinaciji Nova Gorica in Vipavska dolina 2024–2030 (v nadaljnjem besedilu: strategija razvoja turizma MONG), Trajnostna urbana strategija MONG do 2030 (v nadaljnjem besedilu: TUS 2030), prijavna knjiga Kandidatura za Evropsko prestolnico kulture (v nadaljnjem besedilu: prijavna knjiga EPK 2025), strategije in letni programi javnih zavodov, ReNPK22-29, Resolucija o Nacionalnem programu za kulturo 2024–2031 (v nadaljnjem besedilu: ReNPK24-31), Smernice v podporo trženju krovne tematike Umetnost in kultura 2024–2025, Goriška, Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja, Regionalni razvojni program Severne Primorske (Goriške) regije 2021–2027, letna poročila o izvajanju LPK 2019–2023 ter individualnih pogovorov, ki so bili izvedeni med 1. 6. 2024 in 10. 7. 2024, s številnimi akterji in odgovornimi, ki oblikujejo javno kulturno življenje Nove Gorice (direktorji zavodov, samozaposleni v kulturi, NVO s področja kulture,) z namenom, da **se čim bolj konkretno, realno in zavezujoče določi prihodnje strateške cilje, ukrepe in aktivnosti** in z željo, da bo zapisano **ponotranjeno** tako na nivoju institucij kot posameznikov, ki soustvarjajo kulturo v MONG.

Dokument v ta namen v nadaljevanju definira strateške cilje po področjih, ukrepe za doseg ciljev, čas izvedbe, pričakovane učinke in kazalnike učinkov.

Evalvacija uresničevanja strateških ciljev in ukrepov, zapisanih v Strategiji, bo potekala s pripravo letnih poročil mestnemu svetu MONG za preteklo proračunsko leto (poročilo se objavi tudi na spletni strani MONG). Poročilo vsebuje oceno izvajanja programa, obenem pa lahko predlaga tudi spremembe in dopolnitve. Mestni svet se do poročila in morebitnih popravkov programa opredeli.

Za spremljanje izvajanja Strategije skrbi Oddelek za družbene dejavnosti MONG.

Kazalnike uresničevanja dokument določa ob posamičnih ciljih. Ob tem pa spremljanje implementacije vključuje še horizontalne kvantitativne kazalnike, med drugim: obseg in struktura sredstev iz občinskega proračuna, namenjenih kulturi v posamičnem proračunskem letu, število izvedenih dogodkov in število obiskovalcev, podatki o turističnem obisku občine,

število sofinanciranih projektov na javnih razpisih, drugi kvantitativni kazalci, ki se opredelijo glede na opažene pojave in trende v obravnavanem obdobju.

3 OSNOVNI PODATKI

3.1 Statistični podatki o občini

MONG je del goriške statistične regije. Meri 280 km². Po površini se med slovenskimi občinami uvršča na 10. mesto. Dne 1. januarja 2024 je imela MONG 31.956 prebivalcev, od tega 16.052 moških in 15.904 žensk. Na kvadratnem kilometru površine občine je živel povprečno 114 prebivalcev; torej je bila gostota naseljenosti tu večja kot v celotni državi (104 prebivalci na km²). V letu 2023 je bil naravni prirast na 1.000 prebivalcev negativen (-3,5), zadnji izmerjeni selitveni prirast (2022) pa je znašal 11,1. Seštevek naravnega in selitvenega prirasta na 1.000 prebivalcev v občini je bil pozitiven, višji od slovenskega povprečja, znašal je 6,6 (v Sloveniji 4,6).

Povprečna starost občanov in občank je za leto 2024 izračunana na 46,2 leta in tako višja od povprečne starosti prebivalcev in prebivalk Slovenije za leto 2023, ki je znašala 44,1 let. Število aktivnega prebivalstva je leta 2023 znašalo 14.041, zaposlenih oseb po delovnem mestu 13.159, samozaposlenih pa 1.729. V letu 2023 je 8 osnovnih šol s podružnicami obiskovalo 2.867 šolarj in šolarjev, v srednjih šolah pa se je šolalo 1.240 dijakinj in dijakov. Po prebivališču je iz MONG v letu 2023 izhajalo 1.120 študentk in študentov, na 1000 prebivalcev jih je bilo 35, kar je nekoliko pod slovenskim povprečjem (38).

3.2 Javna infrastruktura na področju kulture, ki je v lasti MONG

Na podlagi sklepov mestnega sveta MONG so bile doslej za javno infrastrukturo na področju kulture razglašene naslednje nepremičnine (in oprema), ki so namenjene opravljanju kulturne dejavnosti:

1. Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica, Trg Edvarda Kardelja 4, Nova Gorica,
2. Kulturni dom Nova Gorica, Bevkov trg 4, Nova Gorica,
3. Grad Kromberk, Grajska ulica 1, Kromberk,
4. Vila Bartolomei, Pod vinogradi 2, Solkan,
5. Točka ZKD (Parkirna hiša »A«), Ulica Gradnikove brigade 25, Nova Gorica (prostor, dan v uporabo Zvezi kulturnih društev Nova Gorica za namen ljubiteljskih kulturnih dejavnosti),
6. Objekt Mostovna (dana v uporabo Zavodu za neinstitucionalno kulturo Masovna),
7. Grad Rihemberk.

Rast kulturnih potreb na strani uporabnikov in pričakovani standard kulturne ponudbe, rast kakovosti in obsega kulturne produkcije ter druge ambicije na strani goriških kulturnih ustvarjalcev pa so danes pogosto v razkoraku z obstoječo javno infrastrukturo za kulturo. Ti problemi bodo podrobneje izpostavljeni v naslednjih poglavjih.

3.3 Kadri

Primerna kadrovska struktura, strokovna usposobljenost in številčna primernost so temeljni pogoj za raznovrstno, vrhunsko, ustvarjalno, mednarodno povezljivo in vpeto ter konkurenčno kulturno dejavnost. MONG si v okviru možnosti prizadeva za čim bolj optimalno kadrovsko zasedbo v javnih zavodih in drugih organizacijah. Pričakujemo, da bo glede na povečano kulturno infrastrukturo in programe, ki bodo tudi zupuščina projekta Nova Gorica, Evropska prestolnica kulture GO! 2025 (v nadaljnjem besedilu: EPK 2025), potrebno za izvajanje vseh nalog kadrovsko okrepiti kulturni sektor.

3.4 Proračunska sredstva MONG za kulturo v obdobju 2020-2024

Iz spodnjih podatkov, ki zajemajo sredstva za dediščino kot tudi za ostale programe v kulturi, je razvidna poraba sredstev MONG za preteklih 5 let.

Leto	Nepremična kulturna dediščina v EUR	Premična kulturna dediščina v EUR	Programi kulturi v EUR	v Letni proračun MONG za kulturo v EUR
2020	441.151	203.978	2.297.384	2.942.513
2021	91.484	228.808	2.811.184	3.131.477
2022	769.690	239.110	2.958.358	3.967.160
2023	2.288.851	252.301	3.595.211	6.136.363
2024	83.071	292.655	5.342.508	5.718.235

4 TEMELJNA NAČELA KULTURNE POLITIKE MONG

Kulturna politika MONG temelji na naslednjih načelih:

- načelo dostopnosti javnih kulturnih dobrin in storitev vsem prebivalcem in obiskovalcem MONG, ne glede na socialni status ali življenjsko obdobje,
- načelo spodbujanja kakovostne kulturne produkcije na vseh področjih ustvarjanja, ki bistveno sooblikuje kulturno podobo Nove Gorice kot središča Goriške in hoče dejavno sooblikovati podobo tega dela Slovenije,
- načelo večanja raznolikosti kulturne produkcije, na podlagi katere nastajajo in sobivajo tradicionalne in nove umetniške prakse ter estetike različnih generacij ustvarjalcev,
- načelo kulture kot ključne dimenzije kakovosti bivanja in socialne kohezivnosti ter pomembnega dejavnika razvoja slehernega posameznika.

5 GLAVNE USMERITVE KULTURNE POLITIKE MONG

Ključne strateške usmeritve kulturne politike MONG v obdobju 2025-2028, ki določajo temeljni okvir za vse področne cilje, so:

- izkoristiti pridobljeni naziv EPK 2025 za povečanje prepoznavnosti Nove Gorice kot odprtega in sodobnega mesta kulture,
- podpora mednarodnemu kulturnemu sodelovanju, še posebej z evropskimi prestolnicami kulture,
- zagotavljanje stabilno financiranje kakovostnih kulturnih programov in projektov v javnem interesu,
- dostopnost do kakovostnih kulturnih dobrin vsem prebivalcem in obiskovalcem MONG,

- izboljšanje pogojev za delo kulturnim izvajalcem na področju javnega in nevladnega sektorja,
- podpora izvajalcem, ki izvajajo projekte z izvajalci iz drugih občin na Goriškem in tudi širše,
- podpora projektom/programom za ohranjanje in promocijo kulturne dediščine,
- podpirati in vzpodbujati sodelovanje izvajalcev kulturnih programov s področja javnega in zasebnega sektorja,
- spodbujati aktivno udeležbo in vključevanje občanov pri kulturnem udejstvovanju,
- podpora in spodbujanje programov s področja kulturno-umetnostne vzgoje (v nadaljnjem besedilu: KUV),
- prizadevanja za razvoj občinstev za vse starostne skupine,
- prizadevanja za vključevanje ranljivih skupin v kulturno udejstvovanje, sodelovanje, ustvarjanje,
- podpora medsektorskemu sodelovanju (kultura, šolstvo, znanost, okolje, socialno varstvo...);
- podpora kulturnim programom na območju celotne MONG, v mestu in na vaseh,
- povečati število obiskovalcev, ki Novo Gorico in občino obiščejo (tudi zaradi kulturne ponudbe).

6 NOSILCI KULTURNEGA RAZVOJA V MESTNI OBČINI NOVA GORICA

6.1 Javni kulturni zavodi, katerih so/ustanoviteljica je Mestna občina Nova Gorica

Javni zavodi na področju kulture izvajajo javno službo in redno in neposredno uresničujejo javni interes na področju kulture. Profesionalne ustanove kontinuirano delujejo na področju kulture in umetnosti, njihove dejavnosti, programi in projekti pa so sistemsko financirani iz javnih sredstev. Redno neposredno uresničevanje javnega interesa pomeni, da akterji javnega interesa ne uresničujejo le skozi kulturne ali umetniške projekte, temveč predstavlja njihovo delovanje neločljiv, homogen preplet umetniških, izobraževalnih, promocijskih, motivacijskih, organizacijskih in drugih dejavnosti, ki neprekinjeno in neposredno uresničujejo javni interes na področju kulture v MONG.

Potencialni ukrepi MONG:

- zagotavljanje pogojev za izvajanje dejavnosti javnih zavodov,
- spodbujanje sodelovanja med javnimi zavodi ter med javnimi zavodi in NVO,
- krepitev mednarodne prepoznavnosti javnih zavodov.

Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica

Javni zavod Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica (v nadaljnjem besedilu: Goriška knjižnica) kot splošna knjižnica deluje na območju MONG ter sosednjih občin Brda, Kanal, Miren-Kostanjevica, Renče-Vogrsko in Šempeter-Vrtojba, ki so soustanoviteljice knjižnice. Je osrednja območna knjižnica, ki v skladu z zakonom opravlja posebne naloge za širše Goriško območje, ki ga zastopajo splošne knjižnice v Ajdovščini, Idriji in Tolminu. Kot obmejna knjižnica oz. knjižnica, ki izvaja dejavnosti za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih, skrbi za območje Goriške in Videmske pokrajine v Italiji, kjer živijo Slovenci. Slovencem v zamejstvu zagotavlja dostop do knjižničnega gradiva in pomaga pri razvoju knjižnic slovenske manjšine v Italiji. Goriška knjižnica ima 11 organizacijskih enot. Poleg osrednje knjižnice v Novi Gorici ima 9 krajevnih knjižnic (Bilje, Branik, Deskle, Kanal, Miren, Prvačina, Renče, Solkan in Šempeter) ter potujočo knjižnico, ki z bibliobusom mesečno obiskuje približno 55 krajev. Goriška knjižnica ponuja preko 540.000 enot gradiva, ki ga lahko člani knjižnice naročajo oz. rezervirajo tudi preko spleta in medknjižnične izposoje. Uporabnikom so na voljo številni elektronski viri, ki jih knjižnica pridobiva ali ustvarja oziroma

soustvarja z drugimi knjižnicami. Knjižnica sistematično zbira in hrani domoznansko gradivo. Pod splošnim imenom posebne zbirke Goriške knjižnice se skrivajo knjižnični zakladi: inkunabula iz leta 1488, originalna Dalmatinova Biblija (1584), posamezni rokopisi, zbirka starih, redkih in antikvarnih tiskov, bogata zbirka razglednic, nekaj grafičnih listov, celo plemiška knjižnica. Knjižnica ustvarja in sodeluje v številnih projektih. Letno organizira številne dogodke in prireditve za različne interesne skupine, posebno pozornost pa posveča vsakoletnemu festivalu Goriški dnevi knjige in Dan splošnih knjižnic ter sodelovanju v Bevkovih in Gregorčičevih dnevih. Knjižnični prostor ponuja prijetno okolje za študij, druženje in vključevanje v številne dejavnosti, ki jih knjižnica ponuja.

Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica

Na podlagi pooblastila Vlade Republike Slovenije javni zavod Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica (v nadaljnjem besedilu: Goriški muzej) opravlja državno javno službo muzejev za območje občin Ajdovščina, Vipava, Nova Gorica, Šempeter-Vrtojba, Brda, Kanal ob Soči, Miren-Kostanjevica, Sežana, Komen, Divača in Renče-Vogrsko za področje arheologije, etnologije, likovne umetnosti in zgodovine. S sklepom Ministrstva za kulturo je zavod vpisan v razvid muzejev in izpolnjuje zahteve za izvajanje pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev. Obseg izvajanja državne javne službe določa in financira država preko pristojnega Ministrstva za kulturo, do 80%. MONG je ustanoviteljstvo in premoženje zavoda v celoti prevzela decembra 2004. Lokalne zbirke in delo v povezavi z njimi financirajo posamezne lokalne skupnosti. Muzej deluje na številnih lokacijah: na gradu Kromberk, v Vili Bartolomei v Solkanu, kjer so objekti upravne stavbe in kustodiatov, restavratorskih in konservatorskih delavnic, razstavnih prostorov Vile Bartolomei, v objektu nekdanjega maloobmejnega prehoda na Pristavi, v objektu Kolodvora. Centralni depoji so v Ajdovščini, v kraju je tudi muzejska zbirka Ajdovščina. Ustanova upravlja tudi z drugimi manjšimi muzeji in stalnimi razstavami, nad nekaterimi muzejskimi in galerijskimi zbirkami izvaja strokovni nadzor. Poleg dokumentiranja in vrednotenja, konserviranja in restavriranja, proučevanja, izvajanja pedagoških in andragoških programov ter delavnic, Goriški muzej postavlja stalne in občasne razstave. Pomemben del dejavnosti je raziskovanje domoznanske tematike. Rezultate raziskav objavlja vsako leto v lastnem zborniku Goriški letnik in drugih publikacijah ter v periodičnem tisku.

Kulturni dom Nova Gorica

Javni zavod Kulturni dom Nova Gorica (v nadaljnjem besedilu: Kulturni dom) oblikuje in izvaja umetniške in kulturno-vzgojne programe s področja glasbene, vizualne ter filmske umetnosti za območje MONG, sosednjih občin in širšega prostora. Zavod upravlja s stavbo Kulturni dom, v kateri sta manjša (153 sedežev) in večja (364 sedežev) prireditvena dvorana, s prostori Mestne galerije v stavbi Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica ter s Kulturno informacijsko točko (v nadaljnjem besedilu: KiT) v stavbi Železniške postaje Nova Gorica. Kulturni dom je v prvi vrsti koncertna hiša, ki je v svoji zgodovini gostila veliko izjemnih in pomembnih koncertov priznanih domačih in tujih glasbenikov, ki so ponesli glas o Novi Gorici kot pomembnem žarišču glasbene kulture tako v slovenski kot širši mednarodni prostor. Koncertni programi občinstvu ponujajo glasbena dela, ki sestavljajo tako imenovani železni repertoar največjih mojstrov klasične glasbe v orkestralnih in komornih zasedbah, posebna pozornost pa je vseskozi namenjena tudi slovenski glasbeni ustvarjalnosti v mnogoterih glasbenih ciklih in festivalih.

Leta 2000 je pod okrilje Kulturnega doma prišla tudi Mestna galerija, ki predstavlja osrednje razstavišče za sodobno vizualno umetnost na Goriškem. Galerija si je s premišljeno oblikovanim razstavnim konceptom uspela utrditi pomembno mesto v slovenskem prostoru, z Mednarodnim festivalom sodobnih umetniških praks Pixelpoint pa postaja vse bolj prepoznavna tudi v tujini. Mestna galerija ima tudi lastno umetniško zbirko skoraj 100 del sodobnih umetnikov, ki s svojo avtentično likovno izpovednostjo in sporočilnostjo prepričljivo

odslikavajo čas, v katerem so nastala. V zavodu od leta 2008 domuje še filmska dejavnost, v okviru katere se prikazuje raznolik umetniški ter otroški in mladinski filmski program.

GO! 2025 – Evropska prestolnica kulture, Nova Gorica

Javni zavod GO! 2025 – Evropska prestolnica kulture, Nova Gorica (v nadaljnjem besedilu: GO! 2025) je bil ustanovljen leta 2021 za vodenje, načrtovanje, pripravo, organiziranje in izvajanje projekta EPK 2025. Pri izvajanju svojih nalog sodeluje z EZTS. Zavod spodbuja in podpira kulturno in umetniško dejavnost v čezmejnem goriškem prostoru ter jo preko vzpostavljanja partnerstev vpenja v evropsko in globalno dimenzijo, predstavlja projekt EPK 2025 slovenski in mednarodni javnosti ter pri tem sodeluje v različnih formalnih in neformalnih mednarodnih povezavah. Vzpodbuja medsektorsko sodelovanje med kulturo ter gospodarstvom, znanostjo, izobraževanjem in drugimi področji ter promovira vlogo kulture kot katalizatorja širšega družbenega razvoja.

Zavod skrbi za široko dostopnost programov, vzpodbuja medkulturni dialog, omogoča mednarodno mobilnost umetnikov in kulturnih delavcev ter čezmejno uveljavljanje slovenskih umetniških del, kulturnih programov in umetnikov, po drugi strani pa vzpodbuja trajnostni razvoj tistih kulturnih programov v lokalni skupnosti, ki so v razvojnem smislu pomembni tudi za širšo regijo in državo. Posebno pozornost posveča razvoju kompetenc kulturnih delavcev v javnem sektorju in NVO ter skrbno razvija lastno kadrovsko strukturo, ki bo ostala pomembna zapuščina EPK 2025 na področju kulture.

6.2 Drugi javni zavodi, skladi, ustanove in druge organizacije

Javni zavodi širšega pomena, ki izvajajo svoje poslanstvo na področju MONG in širše in jih večinsko financira Ministrstvo za kulturo oziroma Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije:

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica

Ustanoviteljica Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica (v nadaljnjem besedilu: SNG NG) je država, ki zagotavlja potrebno infrastrukturo ter sredstva za izvajanje dejavnosti. MONG pogodbeno sofinancira nekatere programe, pomembne za lokalno skupnost. Večino dejavnosti ustanova opravlja v stavbi SNG NG. Poslanstvo zavoda je trajno izvajanje in posredovanje programov na področju uprizoritvenih umetnosti. Temeljni strateški cilji zavoda za prihodnje obdobje so dvig lastnih prihodkov, povečanje števila abonementov in dvig števila lastnih predstav na 200 letno.

Pokrajinski arhiv v Novi Gorici

Ustanoviteljica Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici (v nadaljnjem besedilu: PANG) je država, ki zagotavlja potrebno infrastrukturo ter sredstva za izvajanje dejavnosti. Zavod opravlja arhivsko javno službo na območju upravnih enot Nova Gorica, Ajdovščina in Tolmin, skupaj enajstih občin. Sedež ustanove je v samostojni stavbi, zgrajeni leta 1987. Arhiv hrani okrog 3000 tekočih metrov arhivskega gradiva, ki je nastalo na območju severne Primorske.

Zavod za varstvo kulturne dediščine – Območna enota Nova Gorica

Ustanoviteljica je država, ki zagotavlja potrebno infrastrukturo ter sredstva za izvajanje dejavnosti. Zavod za varstvo kulturne dediščine – Območna enota Nova Gorica (v nadaljnjem besedilu: ZVKD NG) opravlja z zakonom predpisane strokovne in upravne naloge s področja varstva nepremične kulturne dediščine. Območna enota se na območju Goriške statistične regije ukvarja z evidentiranjem dediščine in spomenikov, njihovo valorizacijo in postopki,

povezanimi z njihovo razglasitvijo. V okviru upravnih nalog izdajajo kulturnovarstvene pogoje in soglasja za posege.

Univerza v Novi Gorici

Univerza v Novi Gorici (v nadaljnjem besedilu: UNG) je raziskovalna in mednarodno uveljavljena univerza, ki v regiji in širše postaja prepoznana kot gonilna sila družbenega razvoja. Z inovativnimi pristopi poučevanja razvija pedagoško odličnost na sodobnih študijskih programih, ki tako domačim kot tujim študentom zagotavljajo visoko stopnjo zaposljivosti. Svoj moto, "z znanjem do zmage", uveljavlja z zagotavljanjem ustvarjalnega okolja za raziskovalce, profesorje in študente in s tem omogoča doseganje vrhunskih rezultatov na prodornih znanstvenih, tehnoloških in umetniških področjih. Glede na ustanovitelja MONG je UNG ena od ključnih sogovornikov pri vzpostavitvi vloge inkubatorja novih idej, kulture, kreativnosti, saj prav na tej osnovi in s svojo zasidranostjo v mednarodno okolje gradi pomembno vlogo v vseh vidikih gospodarskega in družbenega razvoja.

Akademija umetnosti Univerze v Novi Gorici (v nadaljnjem besedilu: Akademija umetnosti) je bila kot Visoka šola za umetnost na UNG ustanovljena leta 2008, le-ta pa je nastala na podlagi petnajstletnih izkušenj Šole uporabnih umetnosti Famul Stuart. Temeljna dejavnost akademije je raziskovanje umetnosti v njenih pojavnostih v sodobni družbi, njeno preizpraševanje v odnosu do drugih segmentov družbe ter ustvarjanje pogojev za srečevanja likovnih, filmskih ter intermedijskih umetnosti in praks, kreativnih industrij, do praks vsakdanjega življenja in družbe. Posebna značilnost Akademije umetnosti je aktivno raziskovanje potencialov, ki jih ponuja prav to izrazito interdisciplinarno okolje, ki ga ustvarja UNG. Akademija umetnosti se osredotoča na razvoj avtorskih osebnosti, ki ustvarjajo v različnih umetnostnih poljih in medijih – film, animacija, fotografija, novi mediji in sodobne umetniške prakse. Za interdisciplinarno in intermedijsko naravnost izrazito praktičnega študija v kakovostnem akademskem okolju skrbi bogat nabor strokovnih sodelavcev in gostujočih mentorjev. Študentje so ob raznolikih možnostih mobilnosti vključeni v projekte in sodelovanja tako z lokalno skupnostjo kot s širšim mednarodnim okoljem.

ZRC SAZU, Raziskovalna postaja Nova Gorica

Leta 1987 je bila v Novi Gorici ustanovljena raziskovalna enota Zgodovinskega inštituta Milka Kosa ZRC SAZU, ki se je leta 2004 razširila v Raziskovalno postajo ZRC SAZU Nova Gorica (v nadaljnjem besedilu: ZRC SAZU NG). Sodelavke ZRC SAZU NG delujejo znotraj posameznih inštitutov ZRC SAZU z nalogami, ki so vezane na celotni slovenski narodnostni prostor in širše, skupaj pa izvajajo raziskovalni projekt Zahodna slovenska narodnostna meja v luči sprememb časa, ki ga sofinancira MONG. Cilj ZRC SAZU NG je poglobljeno raziskovanje zgodovine, jezika, etnologije, bibliografije in muzikologije prostora, ki vključuje tudi Slovence v Goriški in Videmski pokrajini.

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Nova Gorica

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti (v nadaljnjem besedilu: JSKD) je ustanova, ki uresničuje nacionalni interes na področju ljubiteljskega kulturno umetniškega ustvarjanja in poustvarjanja. Predstavlja dobro organizirano kulturno, izobraževalno, svetovalno in posredniško institucijo za različne ljubiteljske kulturno - umetniške prakse. Sistem JSKD je vsestransko odprt in omogoča predstavitev vsem starostnim in narodnostnim skupinam. Z ustanovitvijo sklada je bila postavljena pomembna kulturna mreža 59 območnih izpostav, ki pokriva celotno ozemlje Slovenije, sega pa tudi v zamejstvo in mednarodni prostor in tako omogoča dostop do pomembnejših kulturno umetniških dosežkov tudi zunaj večjih urbanih središč. Celovita, profesionalna mreža za vsestranski razvoj ustvarjalnih potencialov v kulturi skozi programe omogoča osebno rast in kulturno povezovanje, spodbuja programe kulturne vzgoje, vseživljenjskega učenja in medgeneracijskega povezovanja ter krepi kompetence,

znanja in sposobnosti. JSKD organizira kulturne prireditve ter izobraževalne oblike, izdaja revije in druge publikacije, strokovno in organizacijsko pomaga kulturnim društvom in njihovim zvezam v Sloveniji in zamejstvu. Območna izpostava JSKD Nova Gorica deluje na območju šestih občin: Občine Brda, Občine Kanal ob Soči, Občine Miren-Kostanjevica, Občine Renče-Vogrsko, Občine Šempeter-Vrtojba in MONG. Na območju, za katerega je ustanovljena, deluje kot osrednja strokovna, organizacijska in administrativna mreža za uresničevanje kulturne politike ljubiteljskih kulturnih dejavnosti.

6.3 Nevladni sektor

S ponotranjenjem vizije o kulturi kot enem temeljnih gibal človeške družbe, katere dostopnost, odprtost, inkluzivnost in demokratičnost je univerzalna in temeljna človekova pravica ter javno dobro, je družba obenem postavljena pred izziv, kako zadovoljiti vse raznovrstne interese javnosti. Poleg javnih zavodov javni interes na področju kulture uresničujejo tudi NVO, ki s svojo dejavnostjo presegajo delovanje, ki naj bo namenjeno le ustanoviteljem ali članstvu, ter samostojni ustvarjalci na področju kulture in umetnosti. Glede na način delovanja se tudi nevladni sektor z uresničevanjem javnega interesa na področju kulture ukvarja lahko kontinuirano ali pa časovno, prostorsko in vsebinsko omejeno na projekte in/ali dogodke. Nevladni sektor deluje kot komplementaren sektor, ki skupaj z javnimi institucijami tvori enotno javno ponudbo, ki temelji na strokovnosti, kakovosti, aktualnosti in pomenu za razvoj mesta in države. MONG kot sofinancer teh dejavnosti njihovo relevantnost za uresničevanje javnega interesa presoja preko vsebinskih kriterijev na rednih razpisih za dodeljevanje sredstev.

NVO so organizacije zasebnega prava (društva, zavodi ...), ki po vsebini in produkciji delujejo kot javne organizacije oz. ki dopolnjujejo in/ali zapolnjujejo vrzel, ki je ne pokrivajo javne institucije znotraj javne kulturne ponudbe.

Čeprav je sam legalni okvir pri mnogih NVO isti kot pri ljubiteljskih organizacijah, se NVO, ki delujejo na področju nevladnega sektorja, od ljubiteljskih organizacij ločujejo po tem, da delovanje prvenstveno ni usmerjeno v lastno članstvo, temveč v javnost, da zasledujejo kriterije produkcijske kakovosti in ne pedagoške, andragoške ali socialne ter da za uresničevanje svojega programa zahteva profesionalno delo.

Od drugih organizacij zasebnega prava, ki delujejo v kulturi, kot so razna podjetja, agencije in druge, ki svoja dela opravljajo profesionalno, lahko o NVO govorimo le o tistih, ki delujejo nepridobitno in neprofitno, torej ki celoto svojih prihodkov namenijo realizaciji v ustanovni listini oz. statutu ciljev organizacije in njenemu programu.

Izraz "nevladni" tu ne pomeni obratno od javnega, temveč nasprotno, označuje, da organizacije zasledujejo v svojem delovanju iste cilje kot javne institucije - tj. javni servis oz. javno dobro - vendar niso ustanovljene s strani države ali lokalnih oblasti, temveč s strani državljanov. NVO - nevladni sektor deluje kot javnemu komplementaren sektor, ki skupaj z javnimi institucijami tvori enotno javno ponudbo, ki temelji na strokovnosti, kakovosti, aktualnosti in pomenu za razvoj mesta in države. Lahko bi dejali, da so javne institucije na področju kulture temeljni in nosilni stebri, na katerih se skupaj z NVO tvori skupna kulturna ponudba in identiteta določenega prostora.

6.3.1 Profesionalne nevladne organizacije s področja kulture

Temeljni namen NVO je delovanje v splošno javno dobro in ne pridobivanje dobička. Nekatere NVO so profesionalizirane in po kakovosti produkcije enakovredne in/ali dopolnjujejo/zapolnjujejo produkcijo javnih zavodov in so javnemu sektorju komplementarni sektor v kulturni dejavnosti.

Profesionalne NVO, ki izkazujejo kontinuirano in uspešno delovanje v javnem interesu, lahko pridobijo status o uresničevanju javnega interesa za kulturo po posebnem Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (v nadaljnjem besedilu: ZUJIK). Njihova dejavnost jih zaradi kontinuitete delovanja postavlja ob bok javnim zavodom, po drugi strani pa se razlikuje od drugih NVO in ljubiteljske dejavnosti, ki je zasnovana bolj projektno oziroma dogodkovno. Status društva v javnem interesu omogoča dostop npr. do brezplačne uporabe prostorov v javni lasti, možnosti zaposlovanja javnih delavcev ipd. Posamezniki in posameznice v NVO v javnem interesu za kulturo delujejo pogodbeno ali kot samostojni ustvarjalci in ustvarjalke na področju kulture. Samostojni ustvarjalci in ustvarjalke na področju kulture so tisti posamezniki, ki so vpisani v Razvid samostojnih ustvarjalcev na področju kulture pri Ministrstvu za kulturo.

Nova Gorica se lahko ponaša z relativno razvejanim nevladnim sektorjem. Brez obstoječega, zanimivega, produktivnega in priznanega nevladnega sektorja bi Nova Gorica težko pridobila titulo EPK 2025, težje bi jo tudi realizirala. V projektu EPK 2025 nevladni sektor realizira 35 od 81 projektov uradnega programa (od tega 12 NVO iz MONG) ter okvirno 50% celotnega programskega proračuna EPK 2025. NVO obsegajo tako pomemben delež, kar je MONG prepoznala tudi z uvedbo večletnega javnega razpisa za sofinanciranje javnih kulturnih programov.

MONG je v zadnjih letih znatno povečala sredstva za javne razpise za sofinanciranje javnih kulturnih programov in kulturnih projektov. S temi sredstvi organizacije ustvarjajo programe in projekte, sredstva lahko namenjajo tudi za plače oz. honorarje zaposlenih oz. samozaposlenih, ki delujejo v njihovem sklopu. To označuje gospodarnost porabe in oplemenitenje vloženih sredstev. Natančna študija o tem še ni bila narejena, temeljita evalvacija večletnega programskega razpisa bo izvedena po izteku le-tega. Smiselna in strateška investicija, ki spremeni mentaliteto, da je kultura le strošek, zastonj denar, ki ga je potrebno razdeliti, je naložba v kvalitetno in trajnostno produkcijo, ki krepi blaginjo in identiteto prostora in bi spodbudila še večji izkoristek.

V nadaljevanju navajamo izvajalce, ki so bili sprejeti v sofinanciranje javnih kulturnih programov za obdobje 2023-2026.

Galerija GONG – zavod za promocijo sodobne umetnosti

Galerija Gong - zavod za promocijo sodobne umetnosti (v nadaljnjem besedilu: Galerija GONG) je namenjena predstavitvi in popularizaciji kakovostne mednarodne umetniške produkcije z različnih področij vizualnih umetnosti, predvsem sodobne avtorske fotografije, večmedijskih projektov in arhitekture. Galerijski program determinira obmejna lega in spodbuja medkulturni dialog med slovenskimi, italijanskimi in avstrijskimi ustvarjalci. Cilj delovanja je povezovanje slovenskega in italijanskega umetnostnega prizorišča ter oblikovanje skupnega kulturnega prostora, kar udejanja na simbolni ravni že samo ime, ki združuje kratici obeh mest (GO – Gorizia, NG – Nova Gorica). Galerija se povezuje z različnimi javnimi in privatnimi galerijami v Sloveniji in tujini ter s tem izpolnjuje poslanstvo promocije slovenskih ustvarjalcev doma in v tujini. Galeriji GONG je Ministrstvo za kulturo oktobra 2022 podelilo status nevladne organizacije v javnem interesu na področju kulture.

Zavod Kinoatelje

Kinoatelje deluje kot večnamensko jedro za medkulturne projekte na področju filma in avdiovizualnih medijev. Dejavnost je osredotočena na organizacijo in promocijo kulturnih dogodkov, dokumentacijo in raziskovanje, založništvo, distribucijo ter filmsko in avdiovizualno produkcijo. V svoji dejavnosti Kinoatelje nagovarja obe strani slovensko-italijanske meje. Kinoatelje je 1977 ustanovil senator Darko Bratina, filmski kritik in profesor sociologije na

fakulteti za politične vede Univerze v Trstu. Leta 1981 je bil Kinoateljje eden od organizatorjev prve retrospektive slovenskega filma Slovenski film 1948-1981 Cinema sloveno v Gorici. Nato se je Kinoateljje usmeril predvsem v predstavljanje slovenske video, filmske in televizijske produkcije v italijanskem prostoru (festival Film Video Monitor, Gorica 1986-2000; predstavitev slovenskega filma v Rimu, 1987) ter prirejal redne sezone filmskega gledališča (GoricaKinema/GoriziaCinema, 1984-2009). Leta 2000 je Kinoateljje v Sloveniji ustanovil Zavod Kinoateljje. Prvenstveno področje delovanja zavoda je video in filmska produkcija ter dokumentacija in raziskovanje spomina v obmejnem območju. Kinoateljje je včlanjen v FIC - Federazione Italiana Cineforum. Realizira skupne pobude z glavnimi filmskimi ustanovami v Furlaniji Julijski krajini in Sloveniji. Sodeluje s šolami v Furlaniji Julijski krajini in Sloveniji za širitev filmske kulture med mladimi. Z Videmsko univerzo - DAMS, društvom "Sergio Amidei", Pokrajino Gorica in družbo Transmedia je Kinoateljje leta 2007 postal soustanovitelj združenja Palazzo del cinema - Hiša filma, ki v Gorici upravlja Pokrajinsko mediateko "Ugo Casiraghi". Dejavnost video in filmske produkcije obsega korpus 30 del, ki večplastno pripovedujejo medregijski obmejni prostor, kulturni utrip in zgodovino narodnosti, ki tu živijo; založniška dejavnost obsega kataloge Film Video Monitorja, objavljane videofilmov na DVD-ju, samostojne avtorske ali dokumentacijske projekte ter knjige o filmski in družabni zgodovini; nagrada Darko Bratina. Poklon viziji od leta 1999 izbira dobitnike med tistimi, ki v filmski formi kažejo posebno pozornost do lastnega družbenega okolja in medkulturnega dialoga.

Zavod MN Produkcija

Zavod MN Produkcija je zavod, ki deluje na področju sodobnega plesa. V njenem okviru deluje MN DANCE COMPANY, ki je dinamična mednarodna skupina 13 plesalcev in plesalk, ki ustvarja prepričljive sodobne plesne predstave z globoko sporočilnostjo in najsodobnejšim plesnim besednjakom. Njihov koreografski repertoar se pogloblja v globine človeškega telesa in psihe, zaznamuje pa ga drzen, ekspresiven plesni besednjak, ki ga poudarjata dinamično partnerstvo in gledališki talent.

S sodelovanjem so razvili edinstven plesni jezik, ki doseže občinstvo na različnih platformah. Vsako leto organizirajo avdicije, na katere se prijavi več kot 1000 plesalcev z vsega sveta, kar zagotavlja, da ansambel ostaja živahen. Z možnostmi pripravnštva omogočajo ambicioznim plesalcem, da se razvijajo skupaj z izkušenimi profesionalci. MN Dance Company je nosilni partner projekta Borderless Body, ki je eden od osrednjih projektov uradnega programa EPK 2025. MN Dance Company, zavezan inovacijam in raziskavam, ustvarja predstave, ki odražajo kompleksnost sodobne družbe, slavijo raznolikost in neustrašno premikajo meje umetniške pripovedi. Skupino vodita umetniška vodja Michal Rynia in Nastja Bremec Rynia, ustanovljena je bila konec leta 2008. Koreografa Michal Rynia in Nastja Bremec Rynia sta diplomanta Rotterdamske plesne akademije CODARTS in ustvarjata svoj prepoznavni plesni slog in govorico telesa. Izvajajo izobraževalni program in mladim talentom nudijo štipendijske možnosti. Izobraževanje poteka preko 10-dnevnega intenzivnega plesnega programa za napredne in pred-profesionalne plesalke in plesalce od 16. leta starosti dalje. Program ponuja izjemno izkušnjo v delu s koreografijo in plesalci v vseh elementih plesa in repertoarja skupine. Poleg treningov in vaj bo vsak plesalec in plesalka dobil priložnost sodelovanja v kreativnem procesu in sodelovanja v delu, ki bo nastalo prav v izobraževalnem procesu.

Društvo humanistov Goriške

Društvo humanistov Goriške združuje goriške intelektualce in intelektualke s področij družboslovja in humanistike, nastalo je v želji po odpiranju javnih diskusij in dogodkov s humanističnimi, družboslovnimi in naravoslovnimi temami v Novi Gorici, danes pa deluje bistveno širše in izven meja svoje regije. Sodeluje v večini pomembnejših projektov, ki so jih organizirale goriške NVO. Velik poudarek daje društvu sodelovanju z Gorico. Med njihove odmevne projekte sodi Carinarnica, ki gosti razstave, koncerte in druge intermedijske vsebine.

Društvo je organizator knjižnega festivala in sejma Mesto in (Na)mesto knjige, izdaja strokovno revijo Razpotja.

Zavod BRIDA

BridA/Tom Kerševan, Sendi Mango, Jurij Pavlica je kolektiv diplomantov beneške Akademije za likovno umetnost, ki je bil ustanovljen leta 1996. Skupina, ki ustvarja umetniška dela v širokem spektru sodobnih umetniških praks, razstavlja na lokalni in mednarodni ravni ter sodeluje v številnih mednarodnih rezidenčnih programih, delavnicah in seminarjih. Leta 2015 so prejeli najvišje priznanje MONG, nagrado France Bevk, leta 2018 pa so prejeli mednarodno nagrado Tesla in so prejemniki štipendije Iaspis, ki jo podeljuje švedsko ministrstvo za kulturo, in štipendije Culture Bridges, ki jo podeljuje British Council v okviru EU. So snovalci mednarodnega festivala sodobnih intermedijskih in performativnih umetniških praks Festivala R.o.R., ki posega na področje interdisciplinarne in novomedijske umetnosti. Zaseda urbane in ruralne prostore in ponuja presek znanosti, umetnosti in tehnologije. Vzporedno s festivalom potekajo tudi R.o.R – Ruralno organizirane rezidence, ki so zasnovane na način, da gostujoči umetniki razvijejo novo umetniško produkcijo ali adaptacijo obstoječega projekta v interakciji z lokalno skupnostjo in lastno izkušnjo z okoljem. Gre za projekte iz področja sodobne in intermedijske umetnosti, za interdisciplinarna povezovanja umetnosti, znanosti in industrije ter kulturne dediščine.

Kulturno umetniško društvo MORGAN

Kulturno umetniško društvo MORGAN se posveča organizaciji glasbenih festivalov, koncertnih ciklov in posameznih dogodkov v širši goriški regiji in v Italiji. Najbolj prepoznavno je sodelovanje društva z Goriškim muzejem pri izvedbi čezmejnega mednarodnega festivala Glasbe sveta, ki poteka na gradu Kromberk že od leta 2011. V okviru društva nastaja tudi celoletni festival Ubrane note, med katere se umeščajo koncertni sklopi Jazz@trija, Obglasbo, Kvantavtorske sabotaže v Novi Govorici, Pixxelmusic ter Praznik glasbe in Piano day. Društvo oblikuje tudi regijski koncertni cikel Pretočnice, ki skuša v celoto povezati tradicijo prostora in zgodovinskega razvoja glasbe, vse do sodobnih glasbenih izrazov. Društvo (so)organizira tudi glasbena predavanja Vinil večeri, seminarje in glasbene delavnice.

Kulturno društvo Teater na konfini

Kulturno društvo Teater na konfini razvija in producira gledališče in gledališkost v vseh njenih formah. Razvija neodvisno sceno uprizoritvenih umetnosti in procese onkraj meja gledališča. Deluje povezovalno, vključujoče in čezmejno. Ustvarja gledališke in site-specific predstave, interaktivne pohode, ugledališčne koncerte, delavnice, pogovore, interaktivne postavitve, digitalno gledališče, razvija čezmejne programe in celoletni program Ustvarjalnega mesta Gotropolis s Festivalom Gotropolis.

6.3.2 Ljubiteljske kulturne dejavnosti

V ta sklop izvajalcev kulturne dejavnosti štejejo ustanove, zveze društev, društva in posamezniki, ki s svojo osnovno dejavnostjo in poslanstvom sooblikujejo kulturno krajino in identiteto na območju MONG, javni interes na področju kulture pa uresničujejo neposredno (ustanove) in posredno ter kontinuirano. Gre za pravne osebe in posameznike, ki delujejo na področju ljubiteljske kulture ali so nosilci dejavnosti (raziskovalnih, izobraževalnih in drugih), ki kulturni dejavnosti vzpostavljajo temelje in kontekst. MONG kot sofinancer njihovih dejavnosti ne presoja zgolj skozi kriterije kakovosti in odmevnosti, temveč skozi širši socialni učinek, izhajajoč iz predpostavke, da te dejavnosti krepijo in podpirajo temeljne strateške cilje. Financiranje ljubiteljske kulture je urejeno preko sistemskih razpisov.

Zveza kulturnih društev Nova Gorica

Zveza kulturnih društev Nova Gorica (v nadaljnjem besedilu: ZKD NG) predstavlja najstarejšo obliko povezovanja kulturnih društev v MONG, številno skupino ljudi, ki se nepoklicno posvečajo kulturnemu ustvarjanju na vseh področjih in letno pripravijo številne kulturne dogodke. ZKD NG deluje na območju MONG in združuje 30 društev rednih članic, ki imajo sedež na območju MONG. Prizadeva si za bogatitev kulturnega življenja s spodbujanjem kulturne dejavnosti, povezovanjem kulturnih društev, skupin in posameznikov, ki delujejo ljubiteljsko na področju kulturnih dejavnosti, s kulturno vzgojo in izobraževanjem ter posredovanjem in varovanjem kulturnih vrednot. Poslanstvo uresničuje zlasti z zagotavljanjem pogojev za delovanje ljubiteljskih kulturnih skupin in posameznikov, usklajevanjem in povezovanjem delovanja ljubiteljskih kulturnih skupin in posameznikov, zastopanjem interesov kulturnih društev v javnosti, organiziranjem kulturnih prireditev ter izvajanjem izobraževalnih programov. S Pogodbo o uporabi javne infrastrukture na področju kulture med MONG in ZKD NG so zagotovljeni pogoji za izvajanje ljubiteljske kulturne dejavnosti, vendar ZKD NG in JSKD že vrsto let opozarjata na prostorsko stisko predvsem večjih instrumentalnih in folklornih sestavov ter na pomanjkljivosti prostorov za izvajanje likovne dejavnosti. Obenem opozarjata na visoke stroške za najem dvoran v mestu za produkcije s področja ljubiteljske kulture. MONG izven mestnega središča zagotavlja prostorske pogoje za delovanje kulturnih društev v večjem delu prek krajevnih skupnosti, kar se kaže kot primerna organiziranost. Ministrstvo za kulturo je leta 2010 podelilo ZKD NG status društva v javnem interesu na področju kulture, ki je prenehal veljati leta 2019, ko je Ministrstvo za kulturo podelilo ZKD NG status nevladne organizacije v javnem interesu na področju kulture.

7 FINANCIRANJE KULTURNIH DEJAVNOSTI

Proračunska sredstva

MONG bo tudi v prihodnje sistemsko zagotavljala sredstva za delovanje kulturnih ustanov ter tako ustvarjala pogoje za njihovo kontinuirano delovanje. Skladno s strateškimi cilji bo skušala tudi na finančnem področju doseči dolgoročne pozitivne učinke. MONG namerava tudi v prihodnje zagotavljati sredstva za projekte na področju kulture preko večletnih razpisov. Relevantnega dviga sredstev, namenjenih kulturi, ni mogoče doseči zgolj s prerazporejanjem sredstev iz proračuna MONG, zato bo MONG izvajala tudi ukrepe za povečanje sredstev iz drugih virov ter k temu spodbujala zlasti javne zavode, katerih ustanoviteljica je MONG.

Financiranje EPK 2025

V dialogu z Občino Gorica (IT) in Deželo Furlanijo Julijsko krajino (IT) si bo MONG prizadevala za multiplikacijo učinkov sredstev, vloženih v proces priprav za EPK 2025, da bo zagotovljena trajna zapuščina EPK 2025 ne le v prostorih in prizoriščih, ampak tudi v kadrih in sistemskem financiranju programov in projektov. Snovna in nesnovna dediščina EPK 2025 bo zagotovljena z nadaljevanjem zastavljenih programov, projektov, čezmejnih izmenjav in mrež, pri čemer bo pomembno partnersko vlogo za zapuščino pooblaščenim ustanovam odigral tudi EZTS.

Povečanje regijske participativnosti

MONG si bo v okviru Sveta Severne Primorske (Goriške statistične regije) prizadevala za povečanje stopnje participativnosti občin v regiji pri financiranju kulturnih ustanov regionalnega pomena. Spodbujala bo medobčinske kulturne projekte, izmenjavo in sodelovanje med sorodnimi občinskimi ustanovami in med NVO, delovanje regijskih ustanov s sedežem v Novi Gorici na področju drugih občin v statistični regiji in druge dejavnosti, preko katerih bi s skupnim finančnim vložkom dosegli cilje, ki bodo razvojno relevantni za vse občine v regiji.

Povečanje priliva sredstev iz državnega proračuna

MONG bo s skrbno in pravočasno pripravo dokumentacije in jasno opredelitvijo ciljev sistematično povečevala svoje možnosti za dostop do sredstev iz proračuna Republike Slovenije za gradnjo in obnovo infrastrukture. Pri prizadevanjih za povečanje sredstev iz tega vira bo aktivno podpirala ustanove na območju MONG, ki jih deloma financira Republika Slovenija. Kulturno infrastrukturo bo, kjer bo mogoče, uvrščala v svoje razvojne programe.

Povečanje priliva evropskih sredstev

Izhajajoč iz zapuščine delovanja javnega zavoda GO! 2025 se mora uprava MONG opredeliti do načina pridobivanja evropskih sredstev tako za infrastrukturo v kulturni dejavnosti kot za evropsko primerljive in konkurenčne programske vsebine v različnih evropskih programih (npr. Obzorje, Erasmus). V ta namen bo potrebno določiti nosilce projektnih prijav za kulturno infrastrukturo MONG in za t. i. mehke vsebine, slednji bi hkrati lahko predstavljal točko povezovanja kulturnih akterjev v MONG, nudil bi jim pomoč pri iskanju partnerstev na področju kulture, hkrati pa bi lahko predstavljal tudi nacionalno točko za promocijo slovenske kulture v tujini.

Uprava MONG bo v sodelovanju s partnerji intenzivno iskala možnosti pridobivanja sredstev iz različnih programov in mehanizmov Evropske unije tako za mehke vsebine kot za infrastrukturo na področju kulture.

Nadgradnja sodelovanja z zasebnim sektorjem

MONG si bo prizadevala za povezave med gospodarskim in kulturnim sektorjem, ki omogočajo pretok donatorskih in sponzorskih sredstev. Spodbujala bo projekte na presečišču obeh sektorjev, v katerih se vzpostavlja skupni oziroma deljeni interes v obliki javno – zasebnega partnerstva. K temu je treba dodati še pomembno vlogo izvenkurikularnega angažmaja Xcentra, Medpodjetniškega izobraževalnega centra, Primorskega tehnološkega parka in t. im. »Makers Space« delavnice. Prav ti so osnova, ob kateri je mogoče načrtovati tesnejše povezovanje razvojnih in raziskovalnih oddelkov, podjetniških valilnic in kreativnih industrij ter ustvariti učinkovito sodelovanje z gospodarskim sektorjem, zaradi česar ima širša Goriška vse potencialne, da postane regija znanja, raziskav in razvoja, ki išče partnerje za programe inovacij, izobraževanja in ustvarjanja kulturnih in kreativnih industrij.

Preko razpisov bo za vlaganje v kulturno dediščino motivirala zasebne lastnike stavb. Gospodarstvo in umetniško ustvarjanje bo povezovala pri snovanju in izvedbi promocijskih aktivnosti. Posebno pozornost bo posvetila dvema področjema stika med gospodarstvom in kulturo: kulturnemu turizmu in kreativnim industrijam.

8 USMERITVE IN CILJI JAVNEGA INTERESA ZA KULTURO V STRATEŠKIH DOKUMENTIH MED NACIONALNIM IN LOKALNIM

Javni interes za kulturo temelji na zagotavljanju javnih kulturnih dobrin, s katerimi se uresničuje kulturni razvoj Slovenije in slovenskega naroda. Zanj skrbijo Republika Slovenija in lokalne skupnosti. Javni interes za kulturo se tako po ZUJIK uresničuje predvsem z zagotavljanjem pogojev za: kulturno ustvarjalnost, dostopnost kulturnih dobrin, kulturno raznolikost, upravljanje in razvoj slovenskega jezika, slovensko kulturno identiteto, skupen slovenski kulturni prostor ter mednarodno prepoznavnost in uveljavitev slovenske kulture in umetnosti v mednarodnem prostoru.

Lokalne skupnosti uresničujejo javni interes z zagotavljanjem kulturnih dobrin kot javnih dobrin ter z načrtovanjem, gradnjo in vzdrževanjem javne kulturne infrastrukture. ZUJIK določa, da se javni interes za kulturo na lokalni ravni določi z lokalnim programom za kulturo, ki upošteva načela in usmeritve nacionalnega programa za kulturo, hkrati pa odgovarja na izzive, posebnosti in priložnosti lokalne skupnosti. Nacionalni program za kulturo je v ZUJIK opredeljen kot strateški dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike, ki izhaja iz

zgodovinsko doseženega položaja kulture in s katerim se ugotovi vlogo kulture v razvoju Slovenije in slovenskega naroda ter javni interes zanjo, opredeli področja kulture, kjer se zagotavljajo kulturne dobrine kot javne dobrine, načrtuje investicije v javno kulturno infrastrukturo. Sprejema se za obdobje najmanj osmih let. Po sprejetju nacionalnega programa je potrebno pripraviti in sprejeti še štiriletni akcijski načrt za njegovo izvajanje. Mestne občine kot kulturna središča širšega območja se zavežejo k sprejemu samostojnega lokalnega programa za kulturo.

Lokalna skupnost zagotavlja javne kulturne dobrine v obliki oziroma na način javne službe in s podporo posameznim kulturnim projektom ter javnim kulturnim programom.

Nova Gorica se zaradi izpostavljene lege na zahodni meji Slovenije razvija kot močno gospodarsko in kulturno središče, ki je sposobno enakovredno sodelovati s čezmejnimi območji v Italiji in kot pomembno regionalno prometno vozlišče. Zato je tudi v strateških dokumentih MONG kulturi odmerjen pomemben prostor in poudarek, ki je med drugim utemeljen tako na EPK 2025 kot njeni dediščini, pa seveda na ustaljenih kulturnih in umetniških dejavnostih in praksah, ki bodo z EPK 2025 dobile dodaten zagon. Ta se bo odrazil v novi ali prenovljeni infrastrukturi ter oživljanju urbanega prostora kot prostora različnih kulturnih in umetniških praks. Načrtno in sistematično oblikovanje goriškega čezmejnega somestja kot uspešnega modela kulturnega in turističnega razvoja nekega območja predstavlja tudi eno pomembnejših območij enotnega slovenskega kulturnega prostora vzdolž italijansko-slovenske meje. Vloga goriškega somestja se krepi tako preko formalnih institucionalnih okvirjev kot neformalnih mrež, ki se bodo vzpostavile tudi skozi EPK 2025. Razvojne strategije prepoznavajo kulturo kot gradnik za izboljšanje kakovosti javnega urbanega prostora, ki bo privlačen za bivanje in ustvarjanje vseh generacij, spodbuja večkulturnost in povezovalnost na vseh področjih življenja in ustvarjanja. Posebno pozornost strateški dokumenti MONG posvečajo razvoju urbane kulture in umetnosti, tako skozi leto EPK 2025 kot tudi skozi dediščino EPK 2025, tako v obliki aktiviranih, izboljšanih in vzpostavljenih urbanih prostorov kot preko javnih, nevladnih in ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, spodbujanja njihovega sodelovanja in razumevanja ter medgeneracijskih in skupnostnih kulturnih in umetniških praks.

Področje kulture je, podobno kot druga področja človeškega delovanja in ustvarjanja, nenehno podvrženo spremembam, v sodobnem času pa tudi krizam (zdravstvena, finančne, varnostne), ki temeljno posegajo v kulturno tkivo in v razumevanje kulture kot enega od stebrov človekove ustvarjalnosti.

Nujnost oblikovanja novih politik na področju kulture je bila na nacionalni ravni naslovljena z ReNPK24–31, ki prinaša nove strategije na presečišču kriz in je kot temeljno vodilo sprejelo zavezo o ohranitvi kulture v sferi javnega dobra, čemur sledi v mednarodne formalne okvirje vpeta ReNPK24–31, kar je upoštevano tudi pri virih financiranja (državni proračun, dolgoročni proračun EU, mehanizem za okrevanje in odpornost), zlasti pa v cilju, da se v evropski kohezijski politiki oblikuje samostojni cilj na področju kulture. ReNPK24–31 poleg cilja stabilnega in visoko financiranega področja kulture poudarja njeno močno prisotnost v lokalnih skupnostih, njen trajnostni značaj in široko dostopnost prebivalstvu, njeno inkluzivnost v izvajanju in ciljih ter interpodročnost ter mednarodno vpetost, kar vse uresničuje tudi kulturna strategija MONG, tudi s predhodno izkušnjo in dediščino EPK 2025.

Strategija bo doslej definirane usmeritve in cilje prilagodila trem strateškim stebrom ReNPK 24–31, ki so:

- ***kultura za povezano družbo,***
- ***kultura kot javno dobro in***
- ***kultura za trajnostno prihodnost***

ter posameznim ciljem znotraj vsakega stebra, ki jim je zavezana že v dosedanjem razvoju in usmeritvah. Z večjo pozornostjo do razvoja urbanih kulturnih prostorov ter razvojem čezmejnega somestja bo MONG uresničevala cilj vključujoče in povezane družbe, ki bo

gradila na vrednotah vključenosti, trajnosti in medkulturnega dialoga, zlasti pa gradila pripadnost skupnosti na temelju vrednot in ne (zapovedanega) političnega diskurza.

Tako LPK MONG 2019–2023 kot prijavna knjiga EPK 2025 veliko pozornost namenjata spodbudnemu ustvarjalnemu okolju, ki bo usmerjeno na posredovanje novih kulturno – umetniških praks in medijskih vsebin, tako z zagotavljanjem primerne infrastrukture kot z vključevanjem različnih deležnikov v proces kreiranja novih kulturnih praks (npr. Akademija umetnosti), s tem pa postavlja dobre temelje tudi za uresničevanje drugega stebra ReNPK 24–31 **Kultura kot javno dobro**. Že vzpostavljene in nadgrajene povezave z drugimi razvojnimi sektorji in medsektorsko sodelovanje, ki so del strategij MONG tako na področju kulture, turizma, gospodarstva kot prostorskega razvoja, bodo omogočili uresničevanje tretjega predvidenega stebra ReNPK24–31 **Kultura za trajnostno prihodnost**. Sledeč ciljem ReNPK24–31 v prvem stebru **Kultura za povezano družbo**, je MONG zavezana trajnemu in celostnemu ohranjanju nepremične, snovne in nesnovne kulturne dediščine, v večjezičnem čezmejnem prostoru mora posebno skrb posvečati rabi slovenskega jezika kot upravnemu jeziku in obenem temelju kulturnih vsebin ter biti obenem odprta principom večkulturnosti in večjezičnosti kot dodani vrednosti enotnega čezmejnega kulturnega prostora. Med cilji ReNPK 24–31 je kot naloga države in lokalnih skupnosti zapisana podpora iskanju dodatnih finančnih virov, pri čemer je prednost MONG tudi dediščina EPK 2025 na tem področju, zlasti na področju INTERREG projektov, nove izzive pa bo potrebno iskati tudi v okvirju novega programskega obdobja Obzorja Evropa in Erasmus, pri čemer je velika prednost MONG vpetost v že obstoječo strukturo EZTS.

V prihodnjem programskem obdobju ReNPK24–31 v lokalnih skupnostih prepozna pomemben dejavnik pri razvoju občinstva v vseh segmentih kulturne dejavnosti, v filmski dejavnosti izpostavlja Slovenijo kot filmsko lokacijo za mednarodne producente, MONG pa bi morala razmisliti o podpori (čezmejni) filmski komisiji, ki bo regijo postavila kot mednarodni filmski prostor ter vzpostavila pogoje za razvoj filmskega turizma (projekt GO! Filmska pisarna nastaja znotraj uradnega programa EPK 2025). Na področju ohranjanja, varovanja, obnove in interpretacije kulturne dediščine so lokalne skupnosti postavljene v enakopraven položaj pri sprejemanju odločitev, kar je tudi priložnost MONG za uveljavitev vizij razvoja na področju dediščinjenja kot sovpadajočih procesov varovanja/ohranjanja, valorizacije in interpretacije dediščine, kar ji omogoča so-obstoj različnih deležnikov, od kulturnih/dediščinskih, do znanstveno – raziskovalnih in visokošolskih ustanov, ki razvijajo nove modele in orodja na področju snovne, nesnovne, premične in nepremične kulturne dediščine. V razvoju goriškega somestja bo dediščina igrala pomembno vlogo v ustvarjanju partnerstev, ki bodo vodila k različnim nominacijam kulturne dediščine (npr. Pot miru, aleksandrinke, dediščina modernizma) ter (še) večji prepoznavnosti tako dediščine kot regije v mednarodnem (kulturnem) prostoru. Tudi na drugih področjih kulturnih dejavnosti (mediji, uprizoritvene dejavnosti, glasba, ipd.) ReNPK24–31 veliko vlogo prepozna prav v lokalnih skupnostih, pri čemer se MONG lahko opira tako na lokalne javne zavode kot javne zavode, ki delujejo tudi na področju kulture ter izpostave nacionalnih javnih zavodov, NVO in razvejano ljubiteljsko dejavnost, obenem izkoristi prednosti regijskega središča in čezmejnega somestja, iz česar lahko črpa kreativne energije in izvirne kulturne vsebine, ki izhajajo iz »naravnih« danosti prostora, kot so večjezičnost, večkulturnost, strategije zelenega prehoda, vključujoča družba in drugi strateški cilji MONG.

9 TEMELJNI KRITERIJI ZA USMERJANJE IN OPREDELJEVANJE OBČINSKEGA INTERESA ZA KULTURO- SODOBNI IZZIVI IN PRILOŽNOSTI

Zaradi širokega pomenskega razpona kulture pri določanju njenega obsega in vloge se širijo tudi obseg in smernice delovanja kulturnega sektorja na lokalnem nivoju, saj se ta ne samo globalizira, ampak tudi bolj kot kdaj koli prej povezuje z drugimi področji človekovega

delovanja. **Digitalizacija** je okrepila prisotnost kulture in olajšala njeno dostopnost v vsakdanjem življenju posameznika, pospešen **tehnološki razvoj** in pomembni **družbeni premiki** so spodbudili **povezovanje z znanostjo**, prek uveljavljanja **kreativnih industrij** se kultura **povezuje z gospodarstvom**, vse bolj se uveljavlja pomen **kulturne dediščine** za celovit **turistični razvoj** tako v Goriški regiji kot na nivoju države. Naloga načrtovalcev kulturne prihodnosti Slovenije kot tudi lokalnih politik je torej zagotavljanje takšnih kulturnih politik, programov in pogojev, ki bodo krepili ustvarjalno moč tako posameznika kot družbe, spodbujali **medinstitucionalno povezovanje kot eno od trajnostnih naravnih institucij in posameznih kulturnih izvajalcev** ter skrbeti za **vzgojo občinstva**, posebej mlajših, prihodnjih odjemalcev kulture. Ustvarjalnost namreč spodbuja družbeni razvoj in obenem omogoča, da se izoblikuje kulturna identiteta posameznega naroda in da se znotraj njega krepijo lokalne identitete in skupnosti. Skrb za kulturo je torej posredno skrb za ohranjanje duhovne rasti celotne družbe in narodne zavesti. Ozavestiti je treba dejstvo, da **kultura sooblikuje vse druge segmente družbenega življenja**, zato so njena **vsebinska pestrost** (kriterij raznolikosti, ki vključuje podporo vsem oblikam kulturne in umetniške ustvarjalnosti), **skrb za javni interes** (javne kulturne dobrine in storitve, ki se financirajo iz proračuna MONG, so pod enakimi pogoji dostopne vsem občanom ne glede na njihov socialni status, starost, spol in druge osebne značilnosti), **dostopnost** in **skrb za kakovost na vseh izraznih področjih** nujni za celovito oblikovanje tako družbe kot posameznika. Obenem pa je prav kultura z **ohranjanjem kulturne dediščine**, vključno z **arhivsko dejavnostjo**, nosilka človekovega družbenega in narodnega spomina.

Prednostni cilj lokalne politike mora biti tudi to, da se kulturo ozavesti kot **vrednoto**, ki **vzpodbuja ustvarjalne potenciale**, omogoča posamezniku njegov osebni razvoj, svobodo izražanja, osvajanje novih znanj in izkušenj, vzpostavljanje humanih medčloveških odnosov in družbene etike ter kot **vrednota**, ki **obenem razvija spoštovanje dosežkov slovenskega naroda** in samostojne države, hkrati pa je **dialoško odprta do sosednjih narodov**, Evrope in sveta, kar naše kulture ne slabi, ampak jo bogati, dopolnjuje in krepi. Za dosego tega je treba uravnoteženo razvijati **vsa kulturna področja in vse zvrsti kulture**, posebej na občutljivem obmejnem področju, kot je Goriška, kjer se srečujejo različne identitete. Ali prav zato, ker se kot prostor čezmejno odpira, povezuje z drugimi jeziki (posebej italijanskim in furlanskim) ter vzpostavlja mednarodno sodelovanje.

MONG si mora kontinuirano in sistematično prizadevati za izvajanje odgovorne kulturne politike, ki skrbi za zagotavljanje stabilnih pogojev za vse umetnike, javne kulturne zavode, samozaposlene v kulturi, NVO s področja kulture in druge akterje kulturnega življenja, ki delujejo v javnem interesu.

Samo z odgovorno kulturno politiko bo Nova Gorica lahko gradila na odprtosti, multikulturalnosti, znanju in ustvarjalnosti svojih prebivalcev in kot odlična študijska in poslovna destinacija privabljala nove rezidente. Posebej privlačno mora postati mesto za mlade družine, ki tu najdejo prihodnost in dom. Različnim generacijam ponuja kakovostne zdravstvene, izobraževalne, športne in kulturne storitve, občani in občanke pa aktivno soodločajo o skupnih projektih (participativni proračun).

V novih razmerah mora kulturni sektor omogočati široko dostopnost kulturnih dobrin, biti mora **inkluziven** ter prebivalce angažirati in združevati ter jim omogočati smiselno razpravo in refleksijo, jih izobraževati in vključevati v globalne tokove. To se lahko zgodi le, če kultura krepi svoj sektor, kvalitetno opravlja svoje delo, tako na profesionalni kot ljubiteljski ravni, se izobražuje in krepi mednarodna sodelovanja ter razvija kreativni potencial, ki omogoča boljše razumevanje družbe.

10 STRATEŠKI CILJI

SPLOŠNI STRATEŠKI CILJI

Artikulacijo splošnih strateških ciljev in strateških ciljev na posameznih področjih kulturnih dejavnosti narekuje vizija razvoja mesta kot mesto – somestje – regijsko središče – evropska destinacija.

10.1. Kultura kot razvojni dejavnik mesta

Z razumevanjem kulture kot razvojnega dejavnika MONG dviga kakovost življenja prebivalstva in njegovo socialno vključenost. Nova Gorica bo odprta, čezmejno povezana inkluzivna skupnost s posluhom za umetnost, kulturo in znanost, spoštovanjem medkulturnega dialoga in bogato ponudbo kulturnih vsebin. Zato ceni kakovost in strokovnost, spremlja pomembne globalne tokove na področju kulture, ekologije in gospodarstva ter jih soustvarja. V tem pogledu je kultura tudi ključni ekološki dejavnik razvoja, saj vključevanje skupnosti v trajnostne prakse (npr. ponovna uporaba, ohranjanje dediščine, širjenje odprtih kulturnih prizorišč, ukinjanje prometnic ipd.) lahko pripomore k zmanjšanju in omilitvi vplivov podnebnih sprememb. Pomemben doprinos h kulturi kot razvojnemu dejavniku prispeva tudi podeželje, tako s kulturno dediščino kot zlasti z razvejano dejavnostjo kulturnih društev, tudi v kulturnih domovih, kulturna društva so ne le nosilci in izvajalci kulturnih dejavnosti, temveč predstavljajo pomemben socialni element v izgradnji identitete podeželja in njegove aktivne vloge in vezi v razvoju mesta.

V Novi Gorici poteka intenziven dialog med akterji v kulturnem sektorju z namenom, da se kultura ne dogaja arbitrarno, kratkoročno in sporadično, temveč da akterji na strateški in dolgoročni način razvijajo programe in sooblikujejo ustvarjalna področja, se informirajo o medsebojnih dogodkih in sodelujejo pri tvorjenju novih, kompleksnejših programov.

(Kulturna) identiteta MONG izhaja iz vsakovrstne dediščine mesta in podeželja, spomenikov, modernistične zasnove, gradov in dvorcev, nesnovne dediščine in nenazadnje vrtnice kot komunikacijsko učinkovitega in simbolnega znaka mesta. Temeljna strateška usmeritev je zato ohranjanje, varovanje, valorizacija in predstavljanje dediščine, ki je vrednota sama po sebi, ne glede na njen ekonomski učinek.

10.2 Nova Gorica kot pomembno umetniško in ustvarjalno središče

Ena najpomembnejših nalog Nove Gorice, še posebno v luči priprav, izvedbe in kasnejše zaupščine EPK 2025, bo razvoj somestja z Gorico (v Italiji), zato bo ključna vzpostavitev oziroma nadaljevanje prakse usklajenega in celostnega prostorskega načrtovanja somestja. Dobro integrirani mesti, ki si delita tako javne službe kot tudi funkcije, bosta evropski primer dobre prakse, ki temelji tudi na dediščini EPK 2025 in na zgodovinski izkušnji, na podlagi katere gradi uspešne čezmejne zgodbe, v katerih je kultura nosilni steber in vzor za obmejne kraje v Evropi in svetu. Zato bo/je obdobje EPK 2025 odlična priložnost za razvijanje orodij sistematične promocije uprizoritvenih dogodkov v čezmejnem prostoru in kontinuirano podporo razvoju inovativnih rešitev za premagovanje jezikovnih preprek, obenem pa bo za prihodnje programsko obdobje ponudil strateški razmislek o reševanju problematike mobilnosti občinstva na medobčinski ravni ter širše sistematično ozaveščanje o pomenu obiskovanja kulturnih prireditev.

10.3 Regijsko žarišče znanja

Pomlajeno (in) univerzitetno mesto predstavljata dva temeljna ukrepa TUS 2030, ki bo v mestu ohranjal in obenem privabljal mlade in ambiciozne ljudi, znanje, raziskave in razvoj. Za

uresničitev teh ciljev ima MONG izjemne možnosti, saj ima na razpolago celotno vertikalno izobraževanja, od osnovne in srednje ter poklicnih šol do visokošolskih univerzitetnih študijev. V ta namen bo potreben kontinuiran dialog med visokošolskimi ustanovami, zlasti UNG, ki želi graditi svojo podobo v skladu z vizijo mesta kot zelenega in trajnostnega mesta, za kar bodo potrebne tudi čim hitrejša infrastrukturne rešitve. MONG v okviru vzpostavljanja EPK distrikta in prenove Železniške postaje v Novi Gorici načrtuje tudi prostorske rešitve za UNG.

Zasledovanje cilja o regijskem žarišču znanja bo samodejno v mesto privabilo mlajšo in mlado populacijo, ki bo mesto spreminjala v mesto mladih, kar je tudi ena od strateških usmeritev MONG. MONG v srednjeročnem obdobju na vseh ravneh in v vseh segmentih svojih strateških odločitev išče rešitve, ki ugodno vplivajo na demografsko sliko in izobrazbeno strukturo prebivalstva. Nova Gorica, ki zaradi svojega nastanka po 2. svetovni vojni nosi simbolni naziv "mladega mesta", želi otroke, dijake in študente aktivno in enakopravno vplesti v svoje kulturno tkivo, ne le kot občinstvo, ampak kot soustvarjalce vsebin. Tesneje želi povezati kulturne in izobraževalne ustanove ter okrepiti mestno ponudbo popularne kulture, ne le na klasičnih prizoriščih. Tudi novogoriško podeželje s svojimi naravnimi in socialnimi danostmi lahko odgovarja na želje mladih družin po sodobnem, zelenem, trajnostnem življenjskem slogu, z nadgradnjo infrastrukture in vlaganjem v kulturno in družbeno bogastvo podeželskih skupnosti lahko MONG neposredno vpliva na izboljšanje kakovosti in kulture bivanja.

10.4 EPK 2025 in njena zapuščina

EPK 2025 predstavlja največji načrtovan kulturni dogodek v destinaciji in je zato izjemnega pomena za lokalno skupnost ter destinacijo v celoti. Imenovanje Nove Gorice z Gorico za EPK 2025 ima lahko velik vpliv tako na lokalni kulturni turizem kot na kulturno politiko mesta. Naziv s seboj prinaša znatno povečanje vidnosti in prepoznavnosti, kar lahko privabi obiskovalce iz cele Evrope in tudi od drugod. Poleg tega naziv EPK 2025 vodi v naložbo nove infrastrukture namenjene kulturnim dogodkom, kar bo še povečalo privlačnost somestja kot turistične destinacije.

Študija Evropske komisije iz leta 2017 je pokazala, da so mesta, ki so gostila EPK, v povprečju zabeležila 12-odstoten porast kulturnega turizma, kar vpliva na: prometno statistiko, statistiko nastanitvenih kapacitet, turistične izdatke in trženje kulturnega turizma. Na vseh teh področjih se kaže zelo pozitiven kratkoročni vpliv EPK, z bolj mešanimi rezultati na dolgi rok. Mesta, ki so uspela kratkoročni zagon števila turistov ohraniti tudi v letih po EPK, so razvila post-EPK trženjske in dogodkovne strategije.

Naziv EPK lahko pomaga tudi pri promociji edinstvene kulturne dediščine in identitete somestja. Kulturni program za leto EPK 2025 vključuje široko paleto dogodkov in aktivnosti, ki predstavljajo umetnostno in kulturno ponudbo čezmejnega mesta. Poleg tega lahko naziv EPK 2025 pomaga razbiti stereotipe in spodbujati kulturno razumevanje in sodelovanje. Program vključuje dogodke, ki združujejo ljudi iz različnih kultur in okolij, ne le somestja, ki je nosilec EPK 2025. To lahko pomaga ustvariti bolj prijazno, zanimivo in vključujoče okolje tako za rezidente kot za turiste z vsega sveta.

EPK 2025 z javnim zavodom GO! 2025 je za čezmejno somestje edinstvena priložnost za krepitev, spodbujanje in generiranje umetniških in kulturnih potencialov, je generator srednjeročnih in dolgoročnih sprememb, ki bodo učinkovale večplastno in večfazno. Učinki bodo vidni najprej v urbanem okolju (**EPK distrikt in Urbani zeleni pas**), **z revitalizacijo degradiranih mestnih prostorov** bodo trajno in trajnostno nagovorjeni izzivi na področju prostorske ureditve **UNG** ter drugi infrastrukturni izzivi, s katerimi bodo ustvarjeni pogoji za razvoj kulturnih in gospodarskih dejavnosti ter seveda kulturnega turizma. Z ureditvijo/prenovo/oživljanjem starih prostorov (npr. **EPIC, Super 8, Trg Evrope, glavna stavba železniške postaje**) bodo vzpostavljeni pogoji za večnamenske vsebine, z osrednjo stalno zbirko EPIC– Evropska platforma za interpretacijo 20. stoletja, predvidoma pa tudi protokolarni prostor za potrebe UNG ter kot izhodiščna točka za različne kulturne/dediščinske itinerarije. Zato bo pomembno zagotoviti trajno (čezmejno) financiranje in razviti nove trajne forme, kot so letni simpoziji, tematski festivali, morda tudi tematska evropska nagrada.

S postavitvijo **Super 8** bo vzpostavljen skupnostni urbani prostor, ki bo povezoval kulturne in umetniške vsebine z lokalno gastronomijo.

Osnovni namen projekta **Urbani zeleni pas** je ureditev obmejnega zelenega pasu za izboljšanje javno dostopnih zelenih površin in modre infrastrukture v urbanem območju, praktično od Rožne doline do Solkana. S tem se bo povečala kakovost zelenih površin na degradiranem območju, kar bo izboljšalo kakovost življenja prebivalcev in prebivalk ter obiskovalcev in obiskovalk ter prispevalo k blaženju podnebnih sprememb in ohranjanju biotske raznovrstnosti.

Xcenter predstavlja osrednjo ustanovo EPK 2025 v središču mesta, ki naj (p)ostane laboratorij kreativnih praks z vzpostavitvijo modularnih delovnih prostorov (co-working za NVO in drugo zainteresirano javnost), kar bi omogočilo sodelovanja, srečanja, prepletanje in vznikanje kreativnih idej in praks, tudi takšnih, ki bi omogočile prenos v gospodarstvo in s tem bili dodatna spodbuda gospodarskemu razvoju. MONG želi sistematično in načrtno investirati v sodobne kulturne prakse, predvsem pa v interdisciplinarno naravnano sodelovanje kreativnih in kulturnih industrij z znanostjo in visokimi tehnologijami. Poglavitni namen tega sodelovanja je doseči družbeni in gospodarski preboj ter izboljšati kakovost bivanja, s tem pa tudi privlačnost mestne lokacije oziroma regije.

Eden izmed osrednjih prostorov bo tudi **obnovljen in oživiljen kompleks parka Rafut, z Laščakovo vilo in parkom**, ki bo postal interpretacijski center Nature 2000 ter naravne, snovne in nesnovne dediščine Goriške.

GO! 2025 bo v obdobju priprave in izvedbe programa EPK 2025 postavil, poleg infrastrukturnih in programskih srednjeročnih in dolgoročnih učinkov, tudi trdno kadrovske strukturo. Večletna investicija v človeške vire mora biti prepoznana kot dolgoročna investicija v kulturni značaj Nove Gorice, ki poleg ostalih javnih zavodov, nevladnih in ljubiteljskih organizacij, predstavljajo kreativno, inkluzivno in odprto okolje za razvijanje raznolikih kulturnih praks in projektov. Vpetost v mednarodne mreže pa mora dati zagon novim spodbudam na področju kulture, ki se mora nujno internacionalizirati, biti konkurenčna in primerljiva v širšem regionalnem prostoru, v katerem se lahko pozicionira le s konkurenčnimi kulturnimi programi. V tem oziru je potrebno določiti upravljalce zapuščine EPK infrastrukture: Vila Rafut s parkom, EPIC, Super 8, Xcenter.

V okviru EPK 2025 in njene dediščine želimo izpostaviti 2 cilja:

Cilj 1: Sistematična ureditev upravljalvske, kadrovske in programske zapuščine EPK 2025 ter obstoječih javnih zavodov

Ukrepi:

- preveriti možnosti za optimizacijo organizacije in reorganizacijo javnih zavodov na področju kulturnih dejavnosti za zagotovitev večje učinkovitosti, racionalizacije in centralizacije določenih služb in programov,
- posodobiti sporazum med GO! 2025 in ETZS z jasno razmejitvijo kompetenc,
- poenotenje/združitev vseh informacijskih točk na področju kulture v MONG (KiT, platforma GO Borderless, TIC) in koordinacija kulturnega koledarja.

Pričakovani učinki:

- možnosti optimizacije dela javnih zavodov s področja kulture,
- povezani upravljalovski, kadrovski in programski resursi javnih zavodov,
- poenotena ponudba,
- intenzivnejše sodelovanje javnih zavodov, NVO in drugih izvajalcev s področja kulture v MONG.

Čas izvedbe: konec 2026 (2028)

Kazalniki:

- dolgoročno delujoč zavod z ustrežno kadrovske zasedbo in zagotovljenim sistemskim finančnim virom.

Nosilec: MONG v sodelovanju z javnimi zavodi

Cilj 2: Urbana regeneracija skupnega čezmejnega območja (EPK distrikta) ter celovit načrt upravljanja z infrastrukturo ključnih deležnikov (MONG, UNG, Slovenske železnice)

Ukrepi:

- dokončanje vseh gradbenih del (prenova Trga Evrope, dokončanje obnove skladišča (EPIC) in stavbe Super 8 vključno z zunanjo ureditvijo, otroško in košarkarsko igrišče, prenova železniške postaje in podhod),
- upravljavski načrt za ključno infrastrukturo,
- vzpostavitev EPK distrikta,
- izvedba programa EPK 2025,
- priprava na po-EPK 2025 obdobje in ustrezno ovrednotenje njene dediščine.

Čas izvedbe: 2025 – 2026 (2032)

Pričakovani učinki:

- izvedba programa, izveden program EPK 2025,
- urbana regeneracija skupnega čezmejnega območja,
- ustvarjanje pogojev za razvoj gospodarskih in družbenih dejavnosti ter večjo privlačnost urbanega čezmejnega okolja za delo in bivanje,
- revitalizacija fizično, funkcionalno in socialno degradiranega urbanega območja mesta ob železniški postaji Nova Gorica,
- razvoj čezmejnega urbanega somestja na revitaliziranem območju železniške postaje Nova Gorica,
- spodbujanje čezmejnega druženja na revitaliziranem območju s ciljem razmisleka o skupni prihodnosti v teh prostorih ter inkluzivnega ter strpnega tolmačenja preteklosti,
- krepitev trajnostnega razvoja javne kulturne in ostale infrastrukture ter naravnih znamenitosti urbanega območja mestne občine,
- ureditev in povezava čezmejnega urbanega javnega prostora za prebivalce obeh mest ter s tem prispevati k povečanju povezanosti med državama in k dvigu kakovosti bivanjskega prostora za prebivalce obeh mest,
- pridobitev novih javnih površin (odprtih in zaprtih), ki bodo omogočale organizacijo različnih kulturnih, družabnih, izobraževalnih ipd. dogodkov za vse zainteresirane prebivalce, obiskovalce in turiste,
- izboljšanje turistične atraktivnosti urbanega območja mestne občine z ustvarjanjem pogojev za razvoj in rast trajnostnega turizma,
- s širitvijo kulturne, turistične in ostale ponudbe na območju privabiti večje število obiskovalcev in turistov ter posledično izboljšati turistični obisk urbanega območja mesta, mestne občine, čezmejnega območja, destinacije in širše,
- povečati ponudbo novih, trajnostnih kulturnih turističnih produktov obiskovalcem, turistom in tudi lokalnim prebivalcem, ki bodo javno dostopni in bodo prispevali k dvigu kakovosti uporabniške izkušnje,
- dvigniti kakovost bivalnega in delovnega okolja v mestu in povečati privlačnost obravnavanega predela urbanega območja za investicije in razvoj,
- izboljšati kakovost bivalnega in delovnega okolja za prebivalce mestne občine ter s tem povečanje njihovega zadovoljstva,
- prispevati k posrednemu ustvarjanju novih delovnih mest v okviru turističnih in potencialnih komplementarnih dejavnosti oziroma komplementarne ponudbe, katerih se bodo posluževali prebivalci, obiskovalci in turisti,
- prispevati k povečanju kakovosti čezmejnega sobivanja, z novimi raznolikimi in kakovostnimi vsebinami ter novimi oblikami druženja,
- olajšati dostope do javnih prostorov ter ustvariti nove javne površine za izvajanje kulturnih in urbanih programov in pobud, ki bodo še bolj spodbujale multikulturnost in čezmejno povezovanje,
- zagotoviti boljšo, trajnostno dostopnost do vseh storitev javne infrastrukture na obravnavanem območju ter s tem ponuditi večjo kakovost vseh javnih storitev,

- krepiti socialno vključenost vseh prebivalcev, tudi ranljivih skupin, in medgeneracijsko sodelovanje,
- zagotoviti pogoje za turistični, kulturni, družbeni, socialni, okoljski in tudi gospodarski razvoj območja, mesta Nova Gorica in okoliških naselij ter s tem tudi same občine,
- prispevati k nadaljnjemu uravnoteženemu in trajnostnemu razvoju urbanega okolja ter posledično k dvigu standarda družbenega urbanega okolja mestne občine.

Kazalniki:

- vzpostavljen EPK distrikt,
- vzpostavljen Urbani zeleni pas,
- vzpostavljeno čezmejno somestje,
- število prireditev,
- število obiskovalcev.

Nosilec: MONG v sodelovanju z različnimi akterji

10.5 Infrastrukturni projekti na področju kulture do 2032

V novem programskem obdobju bo temeljni izziv na področju infrastrukture vzdrževanje, tako vsebinsko kot redno investicijsko, obstoječe in v času EPK 2025 pridobljene infrastrukture na področju kulture. V ta namen bo potrebno predvsem premisliti o celostni rešitvi kulturne infrastrukture v MONG, z evidentiranjem obstoječih stavbnih kapacitet ter njihovi medsebojni poveztivosti ter seveda vključitvi novo-pridobljene kulturne infrastrukture v celostno lokalno, regijsko in čezmejno kulturno središče. Za nemoteno delovanje zavodov bo MONG kot lastnica stavb uredila vso potrebno stavbno dokumentacijo (npr. Kulturni dom) ter s tem omogočila ter opolnomočila (javne) zavode na področju kulture za dinamiziranje dejavnosti s prijavi na projektne razpise.

Cilj 1: Kulturno-prostorski manifest z mapiranjem potencialnih objektov za kulturno dejavnost

Infrastrukturne potrebe za vzpostavitev kulturnih in kulturno-izobraževalnih objektov, okrožij, območij, koridorjev bi se lahko v prvi fazi realizirale z jasno vizualno prostorskim mapiranjem potencialnih možnih objektov namenjenih kulturi. Kje se nahajajo objekti, vsebine in območja? Ali obstajajo funkcionalne ali fizične povezave med njimi in subjekti? Pri mapiranju naj se utelesi prostorsko urbana strategija oziroma teritorialna strategija (EU podpira integrirane teritorialne naložbe). Predlagana je izdelava prostorskih map, ki so ključno orientacijsko orodje (urbana oprema ali rešitve, ki celostno krepijo urbani krajinski vtis in odtis). Poleg tega takšne rešitve omogočajo prostorsko testiranje smiselnosti večjih infrastrukturnih investicij.

Ukrepi:

- ustanovitev medresorske delovne skupine, ki bo na rednih delovnih srečanjih preverjala, pretresala možnosti in iskala rešitve za izrabo obstoječe infrastrukture za namene kulturnih dejavnosti,
- začasne intervencije urbano krajinskega značaja,
- premislek o multimodularni in večfunkcijski stavbi in s tem v zvezi tudi o potencialnih javno – zasebnih partnerstvih.

Pričakovani učinki:

- smiselna in učinkovita izraba obstoječe infrastrukture za namene kulturnih dejavnosti.

Čas izvedbe: 2025- 2028 (2032)

Kazalniki:

- evidentirani in mapirani potencialni objekti za kulturo.

Nosilci: MONG v sodelovanju z različnimi akterji.

Cilj 2: Preverba možnosti za prostorsko širitev Pokrajinskega arhiva Nova Gorica

Čeprav je PANG v celoti financiran s strani Ministrstva za kulturo, pa lahko prostorske težave rešuje le v dogovoru z MONG. PANG hrani tudi gradivo nekdanje Skupščine občine Nova Gorica, MONG pa sofinancira tudi nekatere akcije, ki jih izvaja arhiv, v prihodnosti arhiv

načrtuje razstave, ki vključujejo tudi območje MONG in bodo temeljile na gradivu, ki ga hrani arhiv. PANG je lastnik stavbe, v kateri deluje arhiv, zaradi naraščanja arhivskega gradiva pa bi potreboval dodaten depo, s sprostitev sedanjih depojskih prostorov .

Ukrepi:

- preverba možnosti prostorske širitve z izgradnjo prizidka, ki bo povezan s staro stavbo.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Kazalniki:

- spremenjen OPPN.

Nosilec: MONG, PANG

Cilj 3: Obnova vile Bartolomei

Ukrepi:

- priprave na investicijo v skladu s proračunskimi sredstvi oz. iz drugih virov,
- preselitev zaporov na drugo lokacijo (sprostitvev stavbe zaporov je predpogoj) – začeti pogovore s pristojnima ministrstvom in ponudba ustrezne rešitve v Novi Gorici.

Čas izvedbe: 2025 – 2028 (2032)

Pričakovani učinki:

- pripravljena ustrezna dokumentacija,
- izboljšani delovni pogoji, novi razstavnici prostori, nov mestni park in prireditveni prostor.

Kazalniki:

- pridobljena ustrezna dokumentacija,
- obnovljena vila Bartolomei,
- novi delovni prostori,
- nova parkovna ureditev.

Nosilec: MONG, Goriški muzej

Cilj 4: Obnova gradu Kromberk

Ukrepi:

- pridobitev ustrezne dokumentacije,
- posodobitev prostorov, opreme: ureditev sten, stropov, delno tlakov v razstavnih prostorih (avtorstvo prvotne zasnove), razsvetljave, sistema za obešanje slik in tiskovin, v okviru možnosti za vzdržnost občinskega proračuna,
- vzpostavitev servisnih prostorov (sanitarije, garderobe za nastopajoče – amfiteater),
- iskanje razpisnih sredstev, drugi viri.

Čas izvedbe: 2025 – 2028 (2032)

Pričakovani učinki:

- izboljšani delovni pogoji in boljši pogoji za razstave.

Kazalniki:

- število obiskovalcev,
- število dogodkov.

Nosilec: Goriški muzej, MONG

10.6 STRATEŠKI CILJI Z UKREPI NA POSAMEZNIH PODROČJIH KULTURNIH DEJAVNOSTI

10.6.1 Uprizoritvene umetnosti

Področje uprizoritvenih umetnosti je zelo razvejano tako na državni kot lokalni ravni, povečuje se nabor zvrsti, tudi mejnih, ki se uvrščajo v uprizoritvene umetnosti, širok nabor dejavnosti pa vpliva tudi na večanje deležnikov zlasti v zasebnem sektorju. V sektorju uprizoritvenih umetnosti so še vedno prisotne tako posledice varčevalnih ukrepov kot epidemije COVID-19 in se pomembno odražajo na programski, kadrovski in infrastrukturno-tehnični ravni, ugotavlja pa se tudi prekariziranost področja, zlasti med sodobnimi plesalci, koreografi, kostumografi,

scenografi, oblikovalci svetlobe in zvoka, kritiki in samozaposlenimi ter podpornimi delavci. Težave v sektorju so tudi v nezadostni infrastrukturi, zlasti na področju nevladne produkcije, dodatno breme razvoja je centralizacija organizacij v večjih središčih. Zato bo v prihodnje skrb posvečena izboljšanju infrastrukturnih pogojev, tako na lokalni kot državni ravni.

10.6.1.1 Gledališče

SNG NG z izvirno vrhunsko gledališko produkcijo in profesionalnim ansamblom je osrednji nosilec dejavnosti na področju uprizoritvenih umetnosti na območju MONG. Slednja dodatno financira izvajanje programov v javnem interesu: Goriški vrtljak (Mali in Veliki polžek, Lutkovni polžek), Amaterski mladinski oder (predstave, izobraževanja), Festival uličnega gledališča Ana Desetnica, plesne predstave, Gledališče v mestu, gledališče na gradu (z delno spremembo lokacij). MONG sofinancira tudi stroške, ki nastajajo pri izvajanju navedenega programa (tiskovine, promocijske, pošne, administrativne in druge storitve) ter namenja sredstva za promocijo, najem opreme in hostesno službo. Vsakokratna sezona izvirnih uprizoritev in koledar gostovanj v SNG NG tvorijo jedro vsebin v tem segmentu umetniške ustvarjalnosti. Mednarodna vpetost SNG NG in njegova koprodukciska ustvarjalnost sta pomembna tudi za umeščanje novogoriške ustvarjalnosti v nacionalni in mednarodni prostor. Tudi v prihodnje se načrtuje sistematično sodelovanje MONG s SNG NG pri vzpostavljanju programskih vsebin.

Ob tem deluje mreža ljubiteljskih gledaliških skupin. Dejavnost nevladnega in ljubiteljskega sektorja je zelo močna na področju plesa. Neodvisna plesna produkcija z nekaterimi projekti dosega zavidljivo raven kakovosti in prepoznavnosti.

Široka razvojna in vzgojna mreža je razvita tako na področju gledališča kot plesa. Na voljo so bogata in široko dostopna ponudba uprizoritvenih vsebin za otroke in mladostnike ter vzgojne in pedagoške dejavnosti za različne skupine mladih. Še posebej opazno je delo z mladimi gledališkimi ustvarjalci v SNG NG.

MONG v štiriletnem razpisu za javne kulturne programe 2023 – 2026 sofinancira tudi dejavnost Kulturnega društva Teater na konfini, ki organizira ustvarjalno mesto in mednarodni festival Gotropolis, ki želi seznaniti občinstvo z novimi oblikami gledališča.

V MONG deluje tudi ena od dveh umetniških gimnazij dramske smeri v državi.

Tako javni zavod SNG NG kot nosilci v nevladnem sektorju in ljubiteljski ustvarjalci se soočajo z vrsto izzivov. Neodvisna gledališka produkcija je zelo šibka. Gledališka dejavnost se sooča z velikimi težavami na področju razvoja občinstva: občinstvo se postopoma stara in zmanjšuje, vzpostavljanje čezmejnega občinstva za uprizoritvene dogodke je prepočasen proces. Pomladitev in povečanje potencialnega občinstva sta pomembna tudi zato, ker sedanja velikost in struktura otežujeta večjo postprodukcijo (ponovitve). Področje pesti tudi beg možganov: akademsko izobraženi strokovni poklici se po študiju ne vračajo v regijo. Opazno je pomanjkanje sredstev za mednarodne povezave in gostovanja.

Cilj 1: Sodelovanje s SNG NG pri vzpostavljanju programa v zunanjem avditoriju SNG NG

S pričetkom delovanja zunanjega avditorija bo Nova Gorica pridobila možnost večjega nabora predstav in drugih glasbenih, filmskih, plesnih in drugih kulturnih dogodkov na prostem, ki jih bo lahko ponudila publiki. Avditorij, ki bo sprejel okrog 500 obiskovalcev, ne bo samo regijsko, ampak tudi čezmejno kulturno središče.

Ukrepi:

- sodelovanje s SNG NG pri oblikovanju in sofinanciranju programa.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- obogatena kulturna ponudba, povečanje nabora kulturnih prireditev na prostem.

Kazalniki:

- število prireditev,
- število obiskovalcev.

Nosilci: MONG v sodelovanju s SNG NG

10.6.1.2 Sodobni ples

MONG se ponaša z izjemnimi izhodišči za razvoj sodobnega plesa in s tem za vzpostavitev državnega centra za razvoj sodobnega centra, saj v MONG deluje mednarodno prepoznan plesni ansambel pod okriljem Zavoda MN Produkcija, ki ustvarja prepričljive sodobne plesne predstave z močno zgodbo in najsodobnejšim plesnim besednjakom.

Na državni ravni se posveča posebno pozornost sodobnemu plesu kot eni temeljnih uprizoritvenih umetnosti, zlasti pa ReNPK24-31 poseben poudarek daje prav sodobnemu plesu, izboljšanju pogojev dela in minimaliziranju prekarnosti, s stabilnejšim financiranjem in izboljšanimi infrastrukturnimi pogoji bo sodobni ples postal bolj dostopen širšemu občinstvu, ustvarjalci pa bodo lahko delali odlično umetnost v odličnih razmerah. Na ravni države poteka aktiven razmislek o decentralizaciji institucij, ki se ukvarjajo s sodobnim plesom, oziroma o ustanovitvi javnega zavoda za sodobni ples, ki ne bi imel središča v Ljubljani, kar je potrebno zagotoviti v dialogu med NVO, lokalno skupnostjo in resornim ministrstvom. V sodobnem plesu je prepoznan potencial za internacionalizacijo in podporo trajnostnim praksam, prav tako naj bi pristojno ministrstvo zagotavljalo podporno okolje za gostovanja, izmenjave in rezidence. Zato je potrebno tudi na lokalni ravni zagotoviti primerne vadbene in uprizoritvene prostore za izvajalce sodobnega plesa.

Cilj 1: Vzpostavitev izpostave Javnega zavoda za razvoj sodobnega plesa v Novi Gorici **Ukrepi:**

- priprava dokumentacije,
- priprava programskih izhodišč,
- zagotovitev primerne vadbene prostora,
- zagotovitev ustreznega financiranja in kadrovske strukture.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki: Načrtovana ustanovitev javnega zavoda za razvoj sodobnega plesa v soustanoviteljstvu države in dveh mestnih občin ter z zagotovljenim programskim financiranjem s strani države ter zagotovljenimi prostori s strani MONG bo za sodobni ples v MONG pomenila nov velik potencial za razvoj dejavnosti, tako umetniške kot izobraževalne, saj bi finančno stabiliziral dejavnost in s tem predstavljal stabilno delovno in ustvarjalno okolje. Soustanoviteljska vloga MONG pa ne sme pomeniti zgolj zagotovitve vadbene prostora, temveč je potrebno vztrajati tudi pri ohranitvi mednarodnega plesnega ansambla v Novi Gorici po letu 2025, za zagotavljanje delovanja pa mora država zagotoviti programska sredstva. Srednjeročno bi, z zagotovitvijo vadbene in uprizoritvene prostorov, lahko pričakovali večje in zahtevnejše produkcijske projekte, ki bi bili mednarodno še bolj kompetitivni ter bi privabili tako domače kot tuje ustvarjalce na področju sodobnega plesa, privabili večje število obiskovalcev. Delovanje tovrstne ustanove na območju MONG bi prineslo večstranske učinke, ker bi ne le ustvarjala vrhunske umetniške projekte, temveč bi postala stičišče partnerskih programov z različnih področij umetniškega ustvarjanja.

Kazalniki:

- pridobljeni ustrezni prostori za vadbo,
- število (ko)produkcijskih projektov,
- število partnerstev z NVO, drugimi javnimi zavodi in izobraževalnimi zavodi,
- število uporabnikov,
- število obiskovalcev,
- mednarodna prepoznavnost.

Nosilec: Ministrstvo za kulturo, MONG

Cilj 2: Podpora programom in projektom na področju sodobnega plesa

Ukrepi:

- nadaljevanje sofinanciranja plesnih programov/projektov preko javnih razpisov,

- nadaljevanje sofinanciranja plesnih programov/projektov, ki se izvajajo v okviru SNG NG.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- promocija sodobnega plesa,
- večanje občinstva,
- večja prepoznavnost sodobnega plesa.

Kazalniki:

- število plesnih projektov,
- število obiskovalcev,
- število otrok in mladih vključenih v plesne projekte,
- število plesnih delavnic.

Nosilec: MONG

10.6.2 Glasbene umetnosti

V okviru javnega interesa na področju glasbe se podpirajo in spodbujajo kakovostne ter raznolike produkcije in postprodukcije tako na področju klasične glasbe (orkestralna, komorna, solistična, zborovska glasba ...) kot drugih glasbenih zvrsti ali žanrov in sodobnega načina glasbenega izražanja. V javnem interesu je tudi spodbujanje, razvijanje in promocija slovenske ter ožje primorske oziroma goriške glasbene ustvarjalnosti in nekomercialno glasbeno založništvo. Med temeljnimi nalogami so tudi čim širša dostopnost glasbenih vsebin, razvoj in vzgajanje ciljnih občinstev ter kritičnih poslušalcev. Znotraj področja se nadgrajuje že tradicionalne in uveljavljene programe oz. projekte (festivali, abonmaje ...) ter razvija nove kakovostne glasbene vsebine.

Javno službo na področju glasbene umetnosti izvaja Kulturni dom, osrednja koncertna hiša na Goriškem, ki z rednimi koncertnimi cikli, festivali in drugimi glasbenimi programi občinstvo seznanja s klasičnimi in novejšimi dosežki na področju domače in tuje glasbene produkcije, izpostavlja in promovira kakovostne domače glasbene ustvarjalce in poustvarjalce ter izvaja kakovostne kulturno-vzgojne programe na glasbenem področju. V javnem interesu na področju glasbenih vsebin so tudi projekti, ki jih financira MONG in izvaja Goriški muzej s partnerji: festival Glasbe sveta in Vinil večeri.

Javni interes na tem področju se uresničuje tudi s podporo programom in projektom nevladnega sektorja in ljubiteljske kulture ter preko javnega razpisa JSKD, s katerim se podpira tradicionalno bogato ljubiteljsko glasbeno ustvarjanje (vokalna in instrumentalna dejavnost).

Za izobraževanje na glasbenem področju skrbi Glasbena šola Nova Gorica.

Poleg javnih zavodov izvaja dejavnosti na področju glasbene ustvarjalnosti tudi nevladna organizacija Kulturno umetniško društvo Morgan.

Cilj 1: Razvoj kakovostne in raznolike glasbene produkcije in postprodukcije in promocija slovenske, primorske oz. goriške glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti
Ukrepi:

- sistematično in kontinuirano financiranje javnih zavodov,
- vzpostavitev in ohranjanje čim bolj optimalnih pogojev za delo in izvajanje glasbenih dogodkov v javnih zavodih,
- sofinanciranje programov/projektov na področju NVO preko javnih razpisov.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- izboljšanje pogojev za delovanje glasbenih ustvarjalcev in poustvarjalcev, povezovanje med glasbeniki, izmenjava idej.

Kazalniki:

- število glasbenih produkcij in postprodukcij,
- število čezmejnih in mednarodnih glasbenih produkcij in postprodukcij,

- število vadbenih prostorov,
- število ustvarjalk in ustvarjalcev,
- število obiskovalk in obiskovalcev,

Nosilec: MONG, Kulturni dom, drugi

10.6.3 Kulturna dediščina

Zakon o varstvu kulturne dediščine opredeljuje dediščino kot dobrino, podedovano iz preteklosti, vsebuje pravne podlage za njeno ohranjanje in varovanje ter vsebuje delitev na materialno (nepremično in premično) in živo dediščino.

Register kulturne dediščine Slovenije, ki je uradna evidenca kulturne dediščine v Sloveniji, sestavljajo trije medsebojno povezani deli: register nepremične dediščine, register premične dediščine in register žive dediščine.

V register nepremične dediščine sodijo: arheološka najdišča, stavbe, parki in vrtovi, stavbe s parki ali z vrtovi, kulturna krajina, drugi objekti in naprave (npr. industrijski objekti), naselja in njihovi deli, spominski objekti in kraji.

V register premične dediščine sodijo: orožje, orodje, stavbna oprema, bivalna oprema, oblačila in osebni predmeti, prometna in transportna sredstva, predmeti za igro in prosti čas, predmeti uporabne umetnosti, umetniški predmeti, obredni predmeti, predmeti komunikacije, grbi, zastave, nagrade in priznanja, sredstva za trgovino in bančništvo, predmeti za prikaze in ponazoritve, stroji in naprave, predmeti izobraževanja, znanosti in tehnike, geološki predmeti, botanični predmeti, zoološki predmeti, človeški ostanki, drugi predmeti zgodovinskega pomena, glasbila.

V register žive dediščine sodijo: ustno izročilo in ljudsko slovstvo, gospodarska znanja in veščine, šege in navade, znanja o naravi in okolju ter uprizoritve in predstavitve.

10.6.3.1 Nepremična kulturna dediščina

V registru kulturne dediščine je v MONG vpisanih 341 enot kulturne dediščine. Vzdržujejo jo lastniki z lastnimi sredstvi in sredstvi, pridobljenimi na različnih razpisih – evropskih, državnih. Tudi MONG z vsakoletnim razpisom sredstev prispeva k ohranjanju objektov kulturne dediščine. MONG je v minulih letih namenila večjo pozornost revitalizaciji dveh spomenikov, ki sta v njeni pristojnosti: Gradu Rihemberk in Laščakovi vili s parkom v okviru priprav na programe EPK 2025 ter gradu Kromberk. Kot naselbinska dediščina so varovana naselja: Tabor nad Dornberkom, Prvačina, Pedrovo, Preserje nad Branikom (del zaselka Vrh), Osek, Šempas, Grgarske Ravne, Fobca in Solkan ter mestno jedro Nove Gorice. Izjemen spomenik tehniške dediščine je tudi Solkanski most.

Cilj 1: Varovanje in ohranitev evidentirane nepremične kulturne dediščine na območju MONG

Ukrepi:

- spodbujanje vrednotenja, raziskovanja, predstavljanja in posredovanja znanja o nepremični kulturni dediščini,
- spodbujanje aktivnega sodelovanja in ciljnega usklajevanja vseh deležnikov, ki delujejo na tem področju v dobrobit nepremične kulturne dediščine (npr. usklajevanje raziskovalnih tem/projektov, novih turističnih produktov, umetniških idr. kulturnih dogodkov z varovano nepremično kulturno dediščino),
- iskanje dodatnih finančnih virov za prenovo evidentirane nepremične kulturne dediščine predvsem skozi sodelovanje z nosilci dejavnosti v skupnostih (društva, posamezniki, nosilci gospodarskih dejavnosti) ter vzpodbujanje projektnih premislekov o turističnih, umetniških in drugih razvojnih potencialih,

- reševanje problematike lastništva zemljišč pri evidentiranih javnih spomenikih, pri čemer je potrebno upoštevati, da je njihova avtentična lokacija pomembna vrednota, premik javnega spomenika pa je v splošnem nesprejemljiv,
- reševanje problematike zapuščenih sakralnih objektov, ki niso v funkcionalni verski rabi, z odprtjem javnosti in napolnitvijo prostorov z dodatnimi, ustreznimi kulturnimi vsebinami,
- razvoj ustrežnejših mehanizmov za varovanje in nadzorovanje ustreznosti/usklajenosti prenov nepremične kulturne dediščine,
- sofinanciranje programov/dejavnosti/publikacij, ki se ukvarjajo s popularizacijo nepremične kulturne dediščine,
- priprava izobraževanj in praktičnih delavnic, namenjenih splošni in strokovni javnosti (npr. arhitektom, upravljalcem večstanovanjskih stavb, izvajalcem) o pomenu varovanja modernistične naselbinske in stavbne dediščine Nove Gorice in razvoju primernih pristopov za vodenje/izvedbo prenove le-te.

Pričakovani učinki:

- celostno in trajnostno ohranjanje in varovanje nepremične kulturne dediščine,
- večje razumevanje splošne javnosti o pomenu nepremične kulturne dediščine,
- kvalitetnejše izvedene prenove.

Kazalniki:

- ovrednotena, vzdrževana in obnovljena nepremična kulturna dediščina,
- ustrezno predstavljena kulturna dediščina v strokovnih in priložnostnih publikacijah ter na spletu (npr. na spletni strani občine: v zavihku Znamenitosti),

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Nosilci: MONG, ZVKD NG, Goriški muzej

Cilj 2: Nadaljevanje podpore zasebnim lastnikom pri prenovi objektov s statusom spomenika oz. nepremične kulturne dediščine

Ukrepi:

- moderiran dialog med stroko in civilno družbo v obliki delavnic, posvetov in drugih dogodkov s ciljem prenove nepremične kulturne dediščine,
- preverba morebitnih sprememb obstoječega odloka MONG o sofinanciranju kulturnih projektov na področju nepremične kulturne dediščine v MONG, postopno povišanje proračunskih sredstev v okviru zmožnosti proračunov MONG.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- več obnov objektov kulturne dediščine v zasebni lasti.

Kazalniki:

- število obnov kulturne dediščine v zasebni lasti.

Nosilec: MONG v sodelovanju z drugimi strokovnimi inštitucijami

Cilj 3: Obnova in revitalizacija gradu Rihemberk

Ukrepi:

- nadaljevanje postopkov za obnovo in oživitev gradu Rihemberk,
- iskanje dodatnih finančnih virov,
- revitalizacija z novimi vsebinami in določitev nosilcev posameznih vsebin,
- sistematična promocija,
- iskanje ustrežnejših rešitev glede parkirišča za obiskovalce.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Kazalniki:

- infrastrukturno in vsebinsko revitaliziran grad Rihemberk,
- število dogodkov,

- število obiskovalcev.

Nosilci: MONG, Zavod za turizem Nova Gorica in Vipavska dolina v sodelovanju z ZVKD NG

Cilj 4: Obnova in revitalizacija Laščakove vile s parkom

Ukrepi:

- pričetek sanacije Laščakove vile,
- seznanjanje javnosti z načrtovanimi vsebinami.

Čas izvedbe: 2025 – 2028 (2032)

Pričakovani učinki:

- obogatena kulturna ponudba v obnovljeni Laščakovi vili s parkom (kulturni programi, kulturna in naravna dediščina).

Kazalniki:

- število dogodkov,
- število obiskovalcev.

Nosilci: MONG v sodelovanju z ZVKD NG

Cilj 5: Razglasitev Ruskih/Ravnikarjevih blokov za spomenik lokalnega pomena

Ukrep:

- izpeljava procesa razumevanja pomena te dediščine ter razglasitev le-te za spomenik lokalnega pomena, priprava podrobnejših strokovnih podlag/izvedbenega načrta za usmerjanje posegov in prenovo varovanega območja večstanovanjskih blokov.

Čas izvedbe: 2025 - 2028

Pričakovani učinki:

- legitimacija pomena ohranjanja in varovanja dediščine Ruskih/Ravnikarjevih blokov.

Kazalniki:

- izvedene delavnice, razglasitev za spomenik lokalnega pomena in priprava dokumentacije.

Nosilec: MONG, ZVKD NG

Cilj 6: Nadaljevanje evidentiranja mestnih plastik in drugih likovnih del v javni in zasebni lasti, izvajanje javnih naročil za postavitve javnih plastik po mestu in okolici

Ukrepi:

- kontinuirano mapiranje in evidentiranje plastik,
- evidentiranje stanja ohranjenosti likovnih del, morebitne degradacije in določitev usmeritev za prenovo ter vrednotenje,
- vzpostavitev digitalnega arhiva,
- sistematična promocija javnih spomenikov, še posebej Erjavčeve ulice z Alejo zaslužnih,
- ozaveščanje javnosti o pomenu mestnih plastik in prostora, na katerem stojijo.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- vzpostavljen in ažuriran register mestnih plastik,
- digitalni arhiv plastik,
- večja prepoznavnost mestnih plastik.

Kazalniki:

- število evidentiranih plastik,
- digitalni arhiv.

Nosilec: MONG, ZVKD NG

10.6.3.2 Premična kulturna dediščina

Sodobni pristopi k ohranjanju in predstavljanju premične dediščine vključujejo preoblikovanje (transformacijo) kot proces, pri katerem pozornost pri prikazovanju in interpretaciji prehaja s posameznega predmeta ali artefakta na gledalca. Pri tem je ključno podajanje zgodbe ali zgodb, ki omogočajo poglede tudi iz drugih perspektiv in se zato nujno približajo posamezniku. Proces preoblikovanja v svoje dolgoročne usmeritve vključuje tudi Goriški muzej, osrednja institucija varovanja in predstavljanja premične in nesnovne kulturne dediščine na zahodnem robu slovenskega etničnega prostora.

Goriški muzej sledi in udejanja preoblikovanje v sodoben in odprt muzej skozi participacijo, edukacijo in generiranje potencialov ter skozi ta proces privabi večje število obiskovalcev. Muzej na odprt in ne izključujoč, na spoštljiv in demokratičen način izkorišča dediščinske dobrine in tako spodbuja raznolikost, obenem pa skozi sodelovanje z ljudmi na terenu pri izvedbi muzejskih projektov svoje obiskovalce spreminja v aktivne sodelavce.

Deluje tudi kot središče strokovnega znanja in referenca za posameznike in pravne osebe iz nevladnega in ljubiteljskega sektorja, ki se ukvarjajo z zbiranjem in ohranjanjem premične dediščine. Ta dejavnost je v omenjenih sektorjih na območju MONG relativno bogata in se izraža skozi etnološke prireditve, zasebne muzejske zbirke in druge dejavnosti.

Cilj 1: Arhiv in knjižnica dr. Henrika Tume, ki deluje v okviru ZRC SAZU NG

Ukrepi:

- nadaljevanje sistematične digitalizacije arhiva dr. Henrika Tume,
- vzpodbujanje ovrednotenje dediščine, pomembne za MONG.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Kazalniki:

- digitalni arhiv dr. Henrika Tume,
- druga popisana in ovrednotena dediščina.

Nosilec: MONG v sodelovanju z ZRC SAZU NG

10.6.3.3 Nesnovna kulturna dediščina

Cilj 1: Prizadevanje za vpis novih enot nesnovne dediščine v register nesnovne kulturne dediščine

Ukrepi:

- podpora projektom za vzpodbujanje evidentiranja in zbiranja gradiva, nadaljevanje in krepitev strokovnih raziskav.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- zbrano in urejeno gradivo,
- vzpostavitev novih zbirk.

Kazalniki:

- število novih vpisov v register nesnovne kulturne dediščine,
- število novih zbirk,
- število obiskovalk in obiskovalcev.

Nosilec: MONG v sodelovanju z drugimi strokovnimi institucijami in nosilci projektov

Cilj 2: Ovrednotenje in promocija dediščine aleksandrink

Ukrepi:

- nadaljevanje ovrednotenja in raziskovanja ženskega izseljenskega fenomena,

- vključitev v ponudbo kulturnega turizma.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Kazalniki:

- vpis na seznam nesnovne dediščine

Nosilec: MONG v sodelovanju z drugimi strokovnimi inštitucijami in nosilci projektov

10.6.4 Vizualne umetnosti

Široko polje vizualnih umetnosti obsega tako tradicionalne zvrsti, kot so slikarstvo, kiparstvo, grafika, fotografija, arhitektura in oblikovanje kot interdisciplinarne in sodobne umetniške prakse, ki se razvijajo na presečišču umetnosti in znanosti ali drugih sorodnih umetniških področij. Lokalna kulturna politika izkazuje javni interes s podporo razstavnim in festivalskim programom in projektom, promocijo sodobne goriške in slovenske likovne ustvarjalnosti, popularizacijo, izobraževanjem in raziskovanjem na področju vizualnih umetnosti ter spodbujanjem oblikovanja likovnih zbirk in njihovega ustreznega predstavljanja javnosti. Med temeljnimi nalogami sta tudi razvoj in vzgajanje ciljnih občinstev ter kritičnih gledalcev. Znotraj področja se nadgrajuje že tradicionalne in uveljavljene programe oz. projekte (festivali, razstavne programe ...) ter razvija nove kakovostne likovne vsebine.

Javno službo na področjih vizualnih umetnosti uresničujeta javna zavoda Goriški muzej z razstavnim programom in stalno muzejsko zbirko ter Kulturni dom z Mestno galerijo Nova Gorica kot osrednjim razstaviščem za sodobne vizualne umetnosti, ki z rednim razstavnim programom prinaša vpogled v najnovejše tako domače kot tuje ustvarjalne dosežke, izpostavlja in promovira kakovostne domače ustvarjalce, izvaja kakovostne kulturno- vzgojne programe na likovnem področju in skrbi za popularizacijo vizualnih umetnosti. Javni interes na tem področju se uresničuje tudi s podporo programom in projektom nevladnega sektorja in ljubiteljske kulture, znotraj katerih se izvajajo tako ustvarjalne in izobraževalne kot razstavne dejavnosti (galerije).

Javni interes na področju kulture izvaja tudi Galerija GONG, ki je zasebni zavod s statusom nevladne organizacije v javnem interesu na področju kulture in deluje v severnoprimorskem prostoru.

Osrednji izobraževalni ustanovi na področju likovnih umetnosti sta Gimnazija Nova Gorica (umetniška gimnazija, likovna smer) in Akademija umetnosti. Najpomembnejši izziv na področju vizualnih umetnosti je odsotnost namenskega prostora za galerijsko dejavnost, saj Mestna galerija kot osrednje razstavišče gostuje v začasnih prostorih v stavbi SNG NG. Prav tako primanjkuje ustreznih prostorov za izvajanje likovnih dejavnosti za domače in gostujoče umetnike (ateljeji in prostori za umetniške rezidence v mestu). Zaradi slednjega ostaja neizkoriščen potencial območja MONG (in širše regije) kot prizorišča umetniških rezidenc, čeprav klimatski in kulturni pogoji ta potencial podpirajo.

Cilj 1 : Razvoj raznolike razstavne ponudbe s poudarkom na kakovostni in izvirni goriški ter slovenski ustvarjalnosti

Ukrepi:

- sofinanciranje projektov in programov.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- približati produkcijo večjemu številu obiskovalcev in obiskovalk ter tako okrepiti umetniško in izobraževalno vlogo vizualnega ustvarjanja.

Kazalniki:

- število programov in projektov,
- število obiskovalk in obiskovalcev.

Nosilec: Kulturni dom, MONG

Cilj 2: Izboljšanje pogojev za izvajanje projektov in programov na področju vizualnega ustvarjanja

Ukrepi:

- ugotavljanje možnosti za vzpostavitev namenskih prostorov za galerijsko dejavnost,
- strateški razmislek o povezovanju galerijske dejavnosti v MONG,
- razmislek o fokusiranju (pregledne, retrospektivne razstave, fotografija, slikarstvo, sodobna vizualna produkcija....) ,
- priprava skupnih programskih izhodišč.

Čas izvedbe: 2025 – 2028 (2032)

Pričakovani učinki:

- izboljšanje področnega in medpodročnega sodelovanja ter povezovanja z drugimi sektorji.

Kazalniki:

- novi/prenovljeni namenski galerijski prostori,
- število skupnih programskih enot in projektov vseh izvajalcev vizualnih dejavnosti v MONG.

Nosilec: MONG v dialogu z izvajalci dejavnosti, Kulturni dom

Cilj 3: Odpiranje v mednarodni prostor in predstavitev tuje umetniške produkcije

Ukrepi:

- promocija sodobne slovenske ustvarjalnosti v tujini in vzpostavljanje mednarodnega sodelovanja,
- povečati število sofinanciranih projektov in programskih enot, ki vključujejo mednarodno sodelovanje,
- podpora vzpostavitvi umetniških ateljejev in razvijanje rezidenčnih programov tako v urbanem okolju kot na podeželju.

Pričakovani učinki:

- večja prepoznavnost goriškega prostora kot ustvarjalne destinacije,
- večje število mednarodnih in čezmejnih sodelovanj.

Ča izvedbe: 2025 – 2028

Kazalniki:

- število čezmejnih in mednarodnih razstavnih projektov,
- število umetniških rezidenc.

Nosilec: Kulturni dom, Goriški muzej

Cilj 4: Krepitev aktivnosti za ustrezno ohranjanje obstoječih javnih spomenikov in plastik na območju MONG

Ukrepi:

- ustrezna skrb za ohranjanje javnih spomenikov in plastik,
- približati javne spomenike večjemu številu obiskovalcev in obiskovalcev,
- organizacija predavanj, vodenj, delavnic o sodobni umetnosti in javnih spomenikih v MONG ter vključitev v programe KUV.

Ča izvedbe: 2025 - 2028

Pričakovani učinki:

- večja javna prepoznavnost javnih spomenikov in spomeniških prostorov v MONG.

Kazalniki:

- število obiskovalcev in obiskovalcev,
- število predavanj, delavnic, vodenj.

Nosilec: MONG v sodelovanju z različnimi akterji

10.6.5 Intermedijske umetnosti

Uveljavljeni mednarodni festival sodobnih umetniških praks Pixxelpoint je najbolj opazno dogajanje, ki na območju MONG zaznamuje ustvarjalnost na področju novih medijev in intermedijskih ter sodobnih umetniških praks. Festival finančno podpira tudi MONG. Po dvajsetih edicijah je festival postal eden osrednjih tovrstnih dogodkov v Sloveniji in se uveljavlja tudi v mednarodnem prostoru.

Ustvarjalci in ustvarjalne skupine, ki delujejo na območju MONG, med katerimi so uveljavljeni in večkrat nagrajeni sodobni umetniki, imajo tudi kot udeleženci in kuratorji festivala priložnost za vzpostavljanje razvejanih mednarodnih povezav. Festival je eden pomembnih potencialov za vpis Nove Gorice na mednarodni kulturni zemljevid, področje sodobnih umetniških praks pa ponuja veliko priložnosti za nadgradnjo in razvoj.

Akademija umetnosti je zelo uspešna in edinstvena v nacionalnem prostoru s študijskima programoma – Digitalna umetnost in praksa ter Medijska umetnost in praksa. Akademija teži k mednarodni vpetosti ter je ob izobraževalni in raziskovalni dejavnosti nosilka in pobudnica številnih projektov na presečišču med raziskovalno, umetniško in gospodarsko dejavnostjo.

Javni interes na tem področju udejanja tudi Zavod Brida, ki je sofinanciran v okviru programskega razpisa. Mednarodni festival sodobnih in intermedijskih umetniških praks R.o.R je mednarodni festival sodobnih, intermedijskih in performativnih umetniških praks, ki posega na področje interdisciplinarne in novomedijske umetnosti. Zaseda urbane in ruralne prostore. Na festivalu se predstavljajo tako umetniki, ki delujejo na presečišču znanosti, umetnosti in tehnologije, kot tudi strokovnjaki in znanstveniki z različnih področij.

Sodobno domačo in tujo intermedijsko produkcijo predstavlja tudi galerija v pritličju Xcentra, ki je v času EPK 2025 deležna sistematično kuriranega programa.

Odsotnost namenskih, ustreznih prostorov za tovrstne ustvarjalne prakse ter njihovo umeščanje v družbo sta glavna izziva na tem področju umetniškega ustvarjanja. Še posebej velika priložnost je povezovanje z gospodarstvom. Opažena je nizka stopnja razumevanja novih medijev in intermedijskih ter sodobnih umetniških praks pri občinstvih ter nizka raznolikost občinstev.

Cilj 1: Krepitev prepoznavnosti nacionalnega in mednarodnega vpliva festivalov Pixxelpoint in R.O.R.

Ukrep: podpora nadgradnji in čim večji prepoznavnosti festivalov.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- večja prepoznavnost festivalov in s tem tudi večji vpliv na razvoj intermedijskega ustvarjanja.

Kazalniki:

- število predstavitvenih dogodkov,
- število obiskovalcev in obiskovalcev,

Nosilci: MONG, Kulturni dom v sodelovanju z drugimi izvajalci, BRIDA, Akademija umetnosti

Cilj 2: Povečati število projektov, ki so usmerjeni k izobraževanju občinstva, posebej otrok in mladih

Ukrep: sofinanciranje projektov, spodbujanje vključevanja mladih v projekte.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- večja prepoznavnost intermedijske ustvarjalnosti in večja vključitev mlajše zainteresirane javnosti v projekte in programe.

Kazalniki:

- število projektov, ki vključujejo mlajše.

Nosilec: MONG v sodelovanju z Xcentrom, Kulturnim domom ter drugimi organizacijami

10.6.6 Knjiga in založništvo

Knjiga je temelj javnega interesa vsake kulturne politike. V lokalnem okolju je zaznati skrb za knjigo in izdajateljsko dejavnost, saj je izdaja literature, tako strokovne, znanstvene, domoznanske kot leposlovja ena od temeljnih ali tudi spremljajočih dejavnosti javnih zavodov (ZRC SAZU, Goriški muzej, Kulturni dom, Goriška knjižnica) in fokus delovanja NVO (Društvo humanistov Goriške), ljubiteljskih društev in posameznih ljubiteljskih ustvarjalcev, nanjo opozarjajo tudi številne dejavnosti, ki posvečajo pozornost bogati literarni dediščini (pisateljske spominske sobe, literarne poti ...).

Tradicija manjših založb z izdajanjem zahtevnejše, predvsem strokovne in humanistične literature, je prisotna že dalj časa. V izdajateljskih projektih se posamezne ustanove in posamezniki tudi povezujejo z lokalnim okoljem. MONG finančno spodbuja izdajanje publikacij, ki so posebnega pomena za prezentacijo kulturne dediščine na območju MONG. V lokalnem okolju je veliko literarnih umetnikov, ki se povezujejo v literarne klube in društva. Številni med njimi so zelo aktivni in ustvarjalni, zato je potrebna skrb lokalnih oblasti za spodbujanje tovrstne ustvarjalnosti.

Cilj 1: Sistematična in kontinuirana podpora projektom s področja knjige in založništva

Ukrep:

- sofinanciranje projektov s področja knjige in založništva.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- obogatena kulturna ponudba na področju knjige in založništva.

Kazalniki:

- število projektov, dogodkov, izdaj.

Nosilec: MONG

10.6.7 Knjižnična dejavnost, bralna kultura

Približno četrtina občanov MONG je včlanjenih v Goriško knjižnico, ki sodi med največje slovenske splošne knjižnice z bogato knjižnično zbirko in pestrim naborom dejavnosti in dogodkov, in se poleg izposoje tiskanih knjig poslužujejo tudi drugih storitev knjižnice. Goriška knjižnica je pomembno kulturno središče v lokalnem okolju. Ima razvejano knjižnično mrežo. V MONG deluje osrednja knjižnica v Novi Gorici in tri krajevne knjižnice. Zelo dejavna je tudi potujoča knjižnica Bibliobus, ki mesečno obiskuje približno 25 postajališč v 15 krajih. Poleg splošne knjižnice delujejo tudi šolske, visokošolske in specialne knjižnice, ki skupaj tvorijo kakovostno dopolnitev ponudbe splošne knjižnice. Knjižnice se povezujejo v skupnih aktivnostih.

Spodbujanje bralne kulture je dolgotrajen proces, ki se organizirano izvaja predvsem v knjižnicah, vrtcih in šolah. Ustanove se povezujejo in usklajeno delujejo v skupnih projektih, medsebojno izmenjujejo izkušnje in spodbujajo k aktivnostim.

Izzivi na področju dejavnosti knjižnic so tako organizacijske kot prostorske narave. Težava krajevnih knjižnic je neenak razvoj, prostorska problematika in posledično pomanjkanje dejavnosti in majhna odprtost. Splošnemu trendu upadanja izposoje knjižničnega gradiva in posledično upadu bralne kulture se bo potrebno zoperstaviti z ustreznimi ukrepi. Ti so, denimo, sodobnejši pristopi k ponudbi in promoviranju knjižničnega gradiva, kot so e-knjige, bralniki, spletni portali, bralni klubi, knjigarne, knjižni festivali, ozaveščanje o pomenu branja in spodbujanje bralne zavesti pri mladih, ki so na tem področju rizična skupina. Na področju literature ustvarjalci občutijo pomanjkanje podporne ustanove za povezovanje avtorjev in njihovo vključevanje v mednarodni prostor.

V Novi Gorici že od leta 2010 izhaja revija Razpotja, revija za družbena vprašanja in kulturo, poznana v slovenskem prostoru in tudi širše, ki jo izdaja Društvo humanistov Goriške, ki je tudi organizator knjižnih festivalov in sejmov Mesto in (Na)mesto knjige. V začetku leta 2024 je bila uresničena tudi zamisel o knjižnem središču v Novi Gorici, v sodelovanju MONG in ZRC SAZU je na Delpinovi ulici urejena Knjigarna kavarna Maks, ki je dobro založena tako z znanstveno kot domoznansko in leposlovno literaturo ter z rednimi dogodki, ki osveščajo

javnost o izidih knjig na obeh straneh meje ter s tem dvigajo bralno kulturo in širijo mrežo branja obiskovalcev in obiskovalcev.

Cilj 1: Goriška knjižna destinacija/regija – dvig zanimanja za knjigo in branje pri vseh generacijah občanov in občanov ter povečanje prisotnosti knjige v mestu

Ukrepi:

- podpora projektom/programom, ki promovirajo Goriško kot knjižno destinacijo.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- povečanje števila obiskovalcev in obiskovalcev na kakovostnih knjižnih prireditvah, porast nakupovanja knjig, prepoznavnost Nove Gorice in Goriške kot mesta/regije knjige in branja.

Kazalniki:

- število izvedenih projektov,
- število obiskovalcev in obiskovalcev,
- podaljšanje odprtosti knjižnice.

Nosilci: MONG v sodelovanju z različnimi akterji

Cilj 2: Krepitev dostopnosti knjižničnih storitev za uporabnike in uporabnike MONG v izvenmestnem okolju

Ukrepi:

- nadaljevanje urejanja knjižnične mreže Goriške knjižnice - krajevne knjižnice.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- večja dostopnost knjig in povečanje izposoje ter zanimanja za branje in knjige širšemu krogu uporabnikom.

Kazalniki:

- postopno urejanje krajevnih knjižnic,
- urejena knjižnična mreža,
- večja odprtost krajevnih knjižnic,
- povečanje števila članov knjižnic,
- večji obisk prireditev in izobraževanj v izvenmestnem okolju.

Nosilec: MONG v sodelovanju z Goriško knjižnico

Cilj 3: Digitalizacija storitev in ponudba e-vsebin

Ukrepi:

- priprava načrta razvoja digitalizacije za uporabnike in uporabnice knjižnice,
- zagotovitev ustrezne infrastrukture,
- zagotovitev trajne in trajnostne hrambe e-vsebin, v partnerstvu z drugimi ustanovami,
- priprava e-vsebin,
- organizacija izobraževanj na področju digitalne pismenosti za različne ciljne skupine.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- povečanje digitalne pismenosti.

Kazalniki:

- število e-vsebin in e-storitev,
- število udeleženk in udeležencev izobraževanj,
- zadovoljstvo uporabnic in uporabnikov (spletna anketa).

Nosilec: Goriška knjižnica

10.6.8 Film

Filmska in avdiovizualna dejavnost v MONG sta tesno povezani s čezmejnimi območjem in širšo regijo. Na širšem Goriškem deluje nekaj organizacij, ki razvijajo filmsko kulturo preko prikazovanja filmov v kino dvoranah in na drugih priložnostnih lokacijah, filmske vzgoje za mlade, srednješolskega in univerzitetnega izobraževanja ter filmske in avdiovizualne produkcije.

Javno službo na področju filma opravlja Kulturni dom. Filmski program obsega redne in dobro obiskane programe za odrasle (abonmajski program Filmsko gledališče in zaokroženi filmski cikli, npr. ART film) ter za otroke in mladino (Filmski vrtljak in drugi). Ustanova skrbi tudi za šolski filmski program. V redno filmsko ponudbo v MONG se v zadnjih letih uvršča tudi Letni kino Silvana Furlana v juliju in avgustu. Na področju občine potekajo nekateri programi filmske vzgoje za mlade: filmski krožki, tabori, intenzivno sodelovanje s šolami, delavnice za učno osebje itd.

Gimnazija Nova Gorica je ena od treh umetniških gimnazij s filmsko smerjo v Sloveniji. Akademija umetnosti s svojimi študijskimi programi formira nove strokovne kadre, ustvarjalce na področju avdiovizualne umetnosti. Ustanova je posebej prodorna na področju novih tehnik, kot so mapiranje, 3D, povečana resničnost in druge. Na Goriškem deluje več uspešnih filmskih ustvarjalcev in ustvarjalcev različnih generacij.

Nevladni sektor uresničuje javni interes za film preko zavodov Kinoatelje in Kinokašča, katerih dejavnost na področju umetniškega filma, produkcije in izvedbe letnega kina podpira MONG iz sredstev programskih in projektnih razpisov za kulturo. Kinoatelje pripravlja v čezmejnem prostoru z vrsto partnerjev tudi potujoči Kino Soča - Isonzo Cinema.

Na področju filma in avdiovizualne produkcije so že vzpostavljene močne čezmejne vezi, še posebej s Kinoateljejem, ki se v čezmejnem prostoru posvečajo razvoju filmske kulture ter so izhodišče številnih pobud, ki segajo tudi na območje MONG. Najbolj prepoznavna med njimi je čezmejni filmski festival Poklon viziji.

Cilj 1: Podpora in širitev programov ter zagotovitev dostopnosti kakovosti filmske produkcije preko filmske vzgoje za otroke, mlade in odrasle

Ukrepi:

- sistematični razvoj prizorišč filmskih projekcij (Ploščad Silvana Furlana, Kulturni dom in druga) ter strateški razmislek o nadgradnji in povezavi prizorišč,
- iskanje rešitev znotraj obstoječih programov NVO in javnih zavodov – sodelovanje s Kulturnim domom – npr. kuratorstvo filmskih dogodkov za Kulturni dom,
- podpora lokalnim filmskim akterjem in vzgoja kadrov,
- krepitev čezmejnih povezav na področju filma in avdiovizualne umetnosti,
- spodbujanje sodelovanja med različnimi akterji na področju filma (ustvarjalci, organizatorji, izobraževalne ustanove).

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- zagotavljanje kakovostne filmske produkcije in filmske ponudbe v mestu, prepoznavanje čezmejnega značaja filmske produkcije, izvajanje spremljevalnih programov v sodelovanju z drugimi javnimi zavodi, NVO in drugimi partnerji.

Kazalniki:

- obseg (čezmejne) filmske produkcije,
- število projekcij in dogodkov,
- število obiskovalcev in obiskovalcev.

Nosilci: MONG, Kulturni dom, izvajalci dejavnosti

10.6.9 Mediji

Nova Gorica je sedež dopisništva javnega zavoda RTV Slovenija ter dopisništva Primorskih novic ter severnoprimorske radijske postaje Robin, ki ima status programa posebnega pomena. Mediji se na različne načine še vedno premalo posvečajo spremljanju kulturnih dogodkov v MONG in poročanju o njih. Tudi spletni portal MONG spremlja kulturno dogajanje.

Cilj 1 : Podpora strokovnemu poročanju

Ukrep:

- prizadevanje za večjo medijsko vključenost kulturnih vsebin s področja Goriške v lokalnih in nacionalnih medijih, kulturne kritike itd.,
- razmislek o oblikovanju kulturnega mesečnika MONG (v tiskani in elektronski obliki), oziroma mesečnika, ki bo vseboval tudi novice s področja kulturne dejavnosti - možnost nadaljevanja oziroma nadgradnje katere od programskih tiskovin EPK 2025.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- večje število objav o kulturnem dogajanju s področja Goriške, boljše informirana javnost o kakovostnih dogodkih s področja Goriške.

Kazalniki:

- število objav v medijih.

Nosilci: MONG, vsi deležniki v kulturi.

10.6.10 Nevladne organizacije in ljubiteljska kultura

Nevladni sektor/profesionalne organizacije

Temeljni namen NVO je delovanje v splošno javno dobro in ne pridobivanje dobička. Izpostaviti velja, da so nekatere NVO profesionalizirane in pomembno dopolnjujejo produkcijo javnih zavodov. Na nekaterih področjih kulturnega ustvarjanja, tudi v MONG, polnijo vrzeli in so javnemu sektorju komplementarni sektor v kulturni dejavnosti.

MONG je z javnim razpisom za sofinanciranje javnih kulturnih programov za obdobje 2023 – 2026 naredila velik premik v prepoznavanju in podpori pomembnosti kulturnega ustvarjanja NVO.

Ljubiteljska kultura - ustvarjalno, socialno in družbeno stičišče

Ljubiteljska kultura v Sloveniji je množična, raznolika, kakovostna in dostopna. Bogata produkcija novogoriške ljubiteljske kulture na področju vokalne in instrumentalne glasbe, gledališča, lutk, folklorne, likovne in literarne dejavnosti, plesa in filma, se vsako leto predstavi s številnimi predstavami, prireditvami in razstavami. Zaradi raznovrstnosti oblik, vsebin in različnih ravni zahtevnosti, področje ljubiteljskih dejavnosti omogoča sodelovanje vsem družbenim skupinam in posameznikom, ne glede na starost, geografsko, etnično ali katerokoli drugo pripadnost.

V manjših krajih in na podeželju so prav ljubiteljska kulturna društva gibalno kulturnega dogajanja. Podpora kulturnim društvom in njihovi produkciji prinaša skladnejši lokalni razvoj tako v mestu kot na podeželju. Z vključenostjo posameznikov v delovanje kulturnih društev postanejo aktivni soustvarjalci, obenem pa se krepijo socialne, medgeneracijske in medčloveške vezi. Raznolika produkcija ljubiteljskih društev in skupin približuje kulturo ljudem in skupnostim.

Ljubiteljska kultura je v MONG bogata in razvejana dejavnost s številnimi neposrednimi izvajalci (člani pevskih zborov, orkestrov, gledaliških in lutkovnih skupin, folklornih ansamblov, filmskih skupin, plesnih skupin, literarnih skupin, likovnikov), ki izvajajo lokalni program v mestu in na podeželju. Za skupne programe in izobraževanja članov in vodij kulturnih društev v veliki meri skrbita JSKD in ZKD NG. JSKD izvaja javni programski razpis za kulturna društva za območje MONG. Prostori ZKD NG so namenjeni rednim vajam in programom društev, ki so njeni člani. Prostori ZKD NG so za izvajanje ljubiteljske kulturne dejavnosti izredno dragoceni in v pomoč društvom, se pa zaznava pomankanje skladiščnih prostorov za inštrumente, tehniko in kostume ter potreba po večji dvorani za velike sestave (npr. orkestri, folklora, ples). Ostala kulturna društva, ki delujejo izven mesta (Prvačina, Branik, Solkan, Grgar, Kromberk, Šempas) imajo vaje praviloma v prostorih krajevnih skupnosti. Dobro

podprta in organizirana ljubiteljska kultura je odprt, dostopen in demokratičen prostor za vse željne aktivnega soustvarjanja v lokalni skupnosti.

Cilj 1: Podpora profesionalnim nevladnim organizacijam

Ukrepi:

- nadaljevanje sofinanciranja javnih kulturnih programov in kulturnih projektov,
- spodbujanje sodelovanja med NVO in javnimi zavodi ter med samimi NVO,
- krepitev mednarodne prepoznavnosti NVO,
- zagotavljanje vadbenih, uprizoritvenih, razstavnih prostorov oz. prostorov za delovanje za NVO v skladu z zmožnostmi in veljavno zakonodajo,
- pomoč pri zagotavljanju pogojev za delo in promocijo programov/projektov,
- vključevanje predstavnikov NVO v segmente na področju kulture, vključno članstvo v svetih zavodov javnih zavodov na področju kulture,
- nadaljevanje ločenih projektov in programskih razpisov.

Čas izvedbe: 2025 – 2028 (2032)

Pričakovani učinki:

- NVO kot komplementarni sektor javnemu sektorju,
- enotna javna ponudba,
- skupna kulturna ponudba in identiteta določenega prostora.

Kazalniki:

- obseg skupne ponudbe (javni in nevladni sektor).

Nosilec: MONG, javni zavodi, NVO

Cilj 2: Zagotavljati sistematično in stabilno financiranje programov namenjenih ljubiteljski kulturi in kulturnim društvom

- prostorske rešitve za izvajanje produkcij ljubiteljske kulturne ustvarjalnosti v okviru razpoložljivih možnosti MONG,
- obnova atrijskega območja ZKD NG,
- skladiščni prostori za inštrumente, opremo, kostume,
- t. i. odprti ateljeji za slikarsko, kiparsko, keramično dejavnost.

Čas izvedbe: 2025-2028 (2032)

Pričakovani učinki:

- prepoznavnost ljubiteljske kulture,
- vključenost in povezanost v lokalnih skupnostih.

Kazalniki:

- število produkcij (vokalnih, instrumentalnih, gledaliških, plesnih, folklornih, filmskih, likovnih, literarnih, transdisciplinarnih skupin),
- število ustvarjalcev v ljubiteljski kulturi,
- število obiskovalcev,
- socialna omreženost oz. vključenost,
- medgeneracijsko povezovanje,
- povezovanje s šolstvom, turizmom, z zamejstvom.

Nosilec: MONG, JSKD, ZKD NG

10.7 DRUGI STRATEŠKI CILJI

10.7.1 Bevkove nagrade

MONG podeljuje fizičnim in pravnim osebam občinska priznanja in nagrade v skladu z Odlokom o priznanjih MONG, ki določa pogoje, vrsto, postopek in način podeljevanja priznanj ter financiranje, pogoje za prevzem pokroviteljstva nad prireditvijo in način vodenja evidence podeljenih priznanj ter spominska in druga priznanja in darila.

Priznanja občina podeljuje zaslužnim občanom in drugim osebam, podjetjem, zavodom, skupnostim, društvom in drugim organizacijam.

Na področju kulture in umetnosti MONG podeljuje nagrade Franceta Bevka in Bevkove listine za dosežke in ustvarjalce, ki so trajno zaznamovali kulturno zakladnico mesta in tako odmevali v lokalnem, pa tudi nacionalnem in čezmejnem prostoru. Nagrada je poimenovana po slovenskem in primorskem pisatelju Francetu Bevku, ki je zaznamoval s svojimi deli primorski, goriški in slovenski kulturni prostor, postal obvezno čtivo v slovenskih osnovnih šolah in s svojo socialno usmerjeno literarno dejavnostjo ostal gradnik slovenske literarne ustvarjalnosti in zgodovine.

Cilj 1: Promocija in dvig zanimanja za kulturno ustvarjalnost ter za njene vrhunske dosežke

Ukrepi:

- nadaljevanje objav razpisa za podelitev nagrad in aktivna spodbuda s strani MONG potencialnim predlagateljem,
- široka promocija s strani MONG nagrajenk in nagrajencev.

Čas izvedbe: vsako leto ob praznovanju občinskega praznika MONG

Pričakovani učinki:

- povečanje prepoznavnosti kulturnih projektov, aktivnosti in vrhunskih dosežkov na področju kulture ter njihovih ustvarjalcev v širši javnosti.

Kazalniki:

- povečanje prepoznavnost kulturnih dosežkov in prejemnikov Bevkovih nagrad.

Nosilec: MONG

10.7.2 Kulturno – umetnostna vzgoja

KUV je področje na presečišču vzgojno-izobraževalnega in kulturnega sektorja, skladno z Unescovimi smernicami za razvoj KUV je eden od skupnih ciljev Ministrstva za kulturo, Ministrstva za vzgojo in izobraževanje in Zavoda RS za šolstvo vzpostavitev nacionalne mreže KUV, saj sta za razvoj kakovostne KUV v formalnem in neformalnem izobraževanju pomembna povezovanje kulturnih ustanov in vzgojno-izobraževalnih zavodov ter podpora od lokalne do nacionalne ravni. Cilji KUV se z medpodročnimi povezavami in dejavnostmi uresničujejo v celotnem vzgojno-izobraževalnem procesu v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. MONG si prizadeva zagotoviti večji obseg kakovostnih programov in boljšo dostopnost vsebin kulturne vzgoje, namenjenih otrokom in mladim na vseh področjih umetnosti, vzpostaviti učinkovit sistem obveščanja o kakovostnih kulturnovzgojnih projektih in doseči njihovo promocijo in povečati število programov na področju KUV. V javnem interesu MONG je skrb za kakovostne kulturno-vzgojne programe in projekte na vseh področjih kulture ter omogočanje čim širšega dostopa do teh programov in projektov otrokom in mladim v občini ter vzpostavitev učinkovitega sistema obveščanja. Cilj je, da se vrtčevski otroci, učenci in učenke, dijaki in dijakinje ter študentke in študenti v čim večjem obsegu udeležujejo kulturnih dogodkov. Zato mora MONG izkoristiti prednost celotne izobraževalne vertikale na svojem območju ter programov in dejavnosti, ki jih izvajajo kulturne, izobraževalne in znanstvene inštitucije v medsebojnem sodelovanju, dopolnjevanju, informiranju kreiranju novih medpodročnih povezav, ki bodo naslavliale različne generacije s kakovostnimi programi in projekti KUV. Kakovostni programi se že izvajajo na podlagi letnih programov in strateških načrtov javnih zavodov s področja kulture. Potrebno je še okrepiti njihovo promocijo s ciljem, da se še poveča število mladih uporabnikov. V sklop KUV sodi tudi dolgoročno, sistematično in kontinuirano spodbujanje bralne kulture med vsemi generacijami, vzpostavljanje bralnega medgeneracijskega dialoga, spodbujanje bralnih navad in promocija slovenskih avtorjev in avtoric ter visoko kvalitetne prevodne literature. Na območju MONG je promocija bralne kulture in privzgoja bralnih navad v središču projektov Goriške knjižnice (Bibliobus, Primorci beremo, bralni klubi, Tačke pomagačke, Rastem z e-viri, Rastem s knjigo), kjer bo potrebno še okrepiti (zlasti za projekt Rastem s knjigo za učence in učenke 7. razredov in 1. letnikov

srednjih šol) sodelovanje s šolami. V prostor bralne kulture je v letu 2024 vstopila tudi Knjigarna kavarna Maks.

V MONG imata aktivno vlogo v KUV otrok in mladih na glasbenem, filmskem in likovnem področju Kulturni dom in Akademija umetnosti. V SNG NG že leta uspeva Amaterski mladinski oder - program za mlade gledališčne amaterje in abonma Goriškega vrtiljaka (Mali in Veliki polžek). Goriški muzej vodi svoj pedagoški program, s katerim želi vzbuditi zanimanje za kulturno dediščino našega prostora ter s tem okrepiti zavedanje o pestri preteklosti Goriške in posledično krepiti identiteto lokalnega območja. Analiza stanja v MONG kaže, da za javne zavode s področja kulture predstavlja velik izziv predvsem sodelovanje s srednjimi šolami, saj srednješolci veljajo za manj zainteresirano publiko, medtem ko se ostali vzgojno izobraževalni zavodi srečujejo s stroškovnim problemom. Znano je, da se šole zunaj mestnega jedra velikokrat ne odločijo za obisk kulturnih dogodkov ali pa v veliko manjši meri v primerjavi s šolami s sedežem znotraj mesta. Zato je potrebno KUV približati in širiti v skladu s sodobnimi izobraževalnimi trendi ter ponotranjiti koncept vseživljenjskega učenja, ki KUV širi na vse generacije. KUV izvajajo tudi NVO in ljubiteljska društva, na območju MONG izvaja filmske izobraževalne programe Kinoatelje, izobraževanja iz sodobnega plesa izvaja Zavod MN Produkcija.

Tudi JSKD in ZKD NG izvajata programe, namenjene KUV, z organizacijo preglednih prireditev oz. srečanj.

Cilj 1: Vzpodbujati dolgoročno sodelovanje med različnimi ustvarjalci kulturne dejavnosti (javni zavodi in NVO)

Ukrepi:

- vključevanje KUV v strategije javnih zavodov, v sodelovanju z vzgojno – izobraževalnimi ustanovami, ki bodo aktiven del strategije,
- vzpostaviti sistem gostujočih umetnikov in kulturnih ustvarjalcev v vzgojno – izobraževalnih ustanovah,
- usposabljanje koordinatorjev KUV v vzgojno – izobraževalnih ustanovah,
- izobraževanje staršev o pomenu KUV in njihovo vključevanje v različne dogodke.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- s premišljenim in dolgoročnim načrtovanjem izvajanja KUV v sodelovanju med vzgojno – izobraževalnimi zavodi ter kulturnimi ustanovami in starši se bo pomembno dvignila raven prepoznavanja kulture kot pomembne in ključne ustvarjalne dejavnosti; s koordinatorji KUV bo dosežena večja osveščenost vseh deležnikov pri načrtovanju in izvedbi KUV na vseh ravneh izobraževanja in vzgoje.

Kazalniki:

- število pripravljenih dokumentov,
- število partnerstev med kulturnimi in vzgojno – izobraževalnimi ustanovami,
- število izvedenih izobraževanj koordinatorjev,
- število gostovanj umetnikov v vzgojno – izobraževalnih ustanovah.

Nosilec: MONG v sodelovanju z javnimi zavodi s področja kulture in šolstva, JSKD, ZKD NG, drugi

10.7.3 Kulturni turizem

Občina ima izjemne kulturne in naravne danosti za razvoj v prvovrstno evropsko kulturno - turistično destinacijo, ki ne bo imela prvenstveno ali izključno igralskega značaja. Zato želi razviti historična prizorišča, ki bi bila zanimiva za turistični obisk, in jih posvetiti vsebinam ter dejavnostim, ki so skladne z zgodovinskim kontekstom, a tudi relevantne za sodobni trenutek, in pritegniti obiskovalce s sodobnim pristopom do predstavljanja dediščine ter kulturnih posebnosti občine preko najnovejših digitalnih orodij. MONG želi ustvariti prepoznavno blagovno znamko, katere ključni del je kulturna identiteta prostora ter povezati kulturno ustvarjalnost s ponudbo gastronomskega, športnega, tematskega, verskega turizma. Z novo

blagovno znamko mesta se bo definirala tudi vizija, tržni segmenti in za turiste pomembne vsebine urbanega okolja. Z jasno identiteto blagovne znamke se bo povečala prepoznavnost mesta in njene okolice. Mesto naj postane cilj obiska, ne pa le postojanka ali pa prostor prenočitve. S tem namenom se morajo razviti novi turistični produkti (edinstvena doživetja, lokalna dediščina, kvalitetni produkti, vodniki), turistična infrastruktura in skrb za fotogeničnost mesta (označevanje, urejenost kraja, privlačne točke, ipd.), digitalna prisotnost (izkušnje s sodobnimi tehnologijami), turistično zanimivi dogodki, sodelovanje z lokalno skupnostjo in promocija.

MONG bo sledila globalnim trendom ter ciljem nacionalnih strateških dokumentov na področju turizma ter kulturni turizem umestila med prioritete delovanja medobčinskega Zavoda za turizem Nova Gorica in Vipavska dolina (v nadaljnjem besedilu: Zavod za turizem). MONG bo sistematično vlagala v podporne dejavnosti, z zavedanjem dvosmernosti odnosa med kulturo in turizmom: torej, da kulturne vsebine lahko pritegnejo obiskovalce ter hkrati, da je ustvarjalni vložek umetniških ustvarjalcev bistven pri ustvarjanju blagovne znamke regije, ki je eden od temeljev za njen turistični uspeh.

MONG se zaveda, da je turizem razvijajoča se gospodarska panoga ter da je kulturna dediščina dobra osnova za kulturni turizem le, če je predstavljena s sodobnimi tehnologijami (povečana resničnost, mapiranje itd.) in pristopi (pripovedništvo, doživetja itd.).

Kot temelji kulturno-turistične ponudbe so pripoznani čezmejnost in somestje, identiteta mesta skozi prepoznavno kulturno dediščino, zeleno in trajnostno mesto ter gastronomska ponudba, temelječa tudi na kulturno – zgodovinskih izhodiščih.

Cilj 1: Povečanje deleža domačih in tujih turistov, ki Novo Gorico z okolico obiščejo zaradi kulturne ponudbe in EPK 2025

Ukrepi:

- vlaganja v turistično infrastrukturo s področja kulture,
- odprtje novih turistično zanimivih točk s področja v destinaciji,
- dodatno ovrednotenje Kostanjevice – samostana, knjižnice in grobnice Burbonov, ki je v letu 2024 postal kulturni spomenik državnega pomena,
- ovrednotenje Svete Gore,
- vključitev nove in obstoječe kulturne infrastrukture v turistično ponudbo,
- promocija čezmejnega somestja kot kulturno – zgodovinske destinacije,
- promocija modernistične arhitekture kot kulturno – zgodovinske dediščine mesta,
- promocija glasbenih in drugih festivalov,
- optimizacija urnikov in dostopnosti znamenitosti,
- upravljanje in vodenje strategije sodelovanja s ključnimi društvi za turizem.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- večji obisk kulturnih dogodkov, znamenitosti, kulturnih spomenikov in drugih objektov s statusom dediščine, povečanje nočitev

Kazalniki:

- število domačih in tujih turistov,
- podaljšan čas bivanja turistov,
- število kulturnih dogodkov, ki so vključeni v turistično ponudbo,
- posodobljena in aktivna spletna stran Zavoda za turizem s poudarjenimi kulturnimi vsebinami.

Nosilci: MONG, Zavod za turizem

Cilj 2: Določitev odgovornega nosilca za celotno dejavnost informiranja o kulturno – turistični ponudbi v MONG

Kulturni dom je v sodelovanju z zavodom AREA57/15 v stavbi Železniške postaje v Novi Gorici, ob Trgu Evrope - stičišču obeh Goric, odprl čezmejno KiT, ki nudi kulturne in turistične informacije v čezmejnem prostoru. Delovanje KiT sofinancira MONG. Poleg tega v MONG delujeta komunikacijska pisarna EPK 2025 in TIC.

Ukrep:

- razmislek o ključnih nosilcih dejavnosti (Zavod za turizem, Kulturni dom, GO! 2025),
- določitev/delitev nalog informacijskih točk, zlasti med EPK 2025,
- načrt koordiniranega delovanja informacijskih točk KiT in TIC, še posebno v času EPK 2025,
- sistematična vključitev obeh točk v promocijski program EPK 2025,
- optimizacija urnikov.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- učinkovita komunikacija in promocija čezmejnega prostora kot EPK 2025 destinacije, njene kulturno – zgodovinske dediščine ter kulturnih dogajanj.

Nosilci: MONG, Kulturni dom, Zavod za turizem, GO! 2025

Cilj 3: Podpora dogodkom, ki se odvijajo na javnih odprtih površinah

Zavod za turizem je od leta 2024 financiran s strani MONG za organizacijo določenih dogodkov v MONG, ki so predvsem namenjena lokalnemu prebivalstvu.

Ukrepi:

- oglaševanje dogodkov,
- določiti kulturne dogodke, zanimive za turizem, skozi katere se MONG prepozna in jim omogoča/podpira, da se razvijajo in promovirajo in s katerimi vabimo obiskovalce iz cele Slovenije in tujine, ki prihajajo tudi samo z namenom dogodka (glej: poglavje festival Nova Gorica),
- podpora kulturnim projektom, ki so v javnem interesu MONG.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Kazalniki:

- število kulturnih dogodkov na javnih odprtih površinah,
- število obiskovalcev in obiskovalcev kulturnih dogodkov na javnih odprtih površinah.

Nosilec: MONG, Zavod za turizem, nosilci dejavnosti

10.7.4 Festivalska dejavnost

V MONG potekajo številni dogodki in festivali, ki pa so še vedno premalo povezani in koordinirani. Že uveljavljeni filmski in glasbeni festivali so primeri dobre prakse, ki imajo potencial za nadgradnjo ali vzpostavitev komplementarnih festivalskih praks. Poleg navedenih se v MONG izvajajo tudi gledališki in literarni festivali.

Cilj 1: Oblikovanje in koordinacija Festivala Nova Gorica

Kdaj mesto ustvarja svojo kulturo? Ponavljajoči se dogodki, kulturni programi v mestu in širše, in kulturna produkcija v določenih obdobjih ter letnih časih. Strategija bi se morala naslanjati na celostno zasnovo skozi leto, kajti trenutni dogodki in dejavnosti delujejo preveč izolirano, ne glede na performativnost in odmevnost EPK 2025. Kljub svoji raznolikosti so ti dogodki razpršeni in relativno majhni, kar je ključno za diverzitetu in lokalno skupnost, vendar odmevnost zahteva časovne, prostorske in vizualne povezovalne strategije, ki bi te manjše dogodke združile v bolj konsistentne vsebinske sklope, ki bi omogočali periodične ponovitve, vendar vsakič v novi preobleki. Ta kontinuiteta in sprememba zagotavljata stabilnost in dinamiko, ki jo zunanje občinstvo pričakuje.

Ukrepi:

- določitev koordinatorja-nosilca, ki bo postavil vsebinski koncept festivala s kakovostnimi kulturno – umetniškimi vsebinami,
- povezovanje že obstoječih festivalov pod skupno znamko,
- upoštevanje čezmejne komponente in prednosti čezmejnega in somestnega prostora,
- določitev nosilca koordinacije festivalskih dogodkov,
- vzpostavitev skupnega koledarja,

- celoletna koordinirana in učinkovita promocija dogodkov čez celo leto.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- povečanje informirane ciljne festivalske publike.

Kazalniki:

- vsebinski in programski koncept,
- koledar dogodkov,
- število dogodkov,
- število obiskovalcev in obiskovalcev.

Nosilec: dogovorjeni nosilec

10.7.5 Revitalizacija Kulturnega centra Mostovna

Nekoč industrijski objekt s travnatim dvoriščem, ki je vrsto let sameval brez kakršnegakoli znaka življenja, je po obnovi zažarel z novimi vsebinami. Nahaja se na robu Nove Gorice in Solkana tik ob železniški progi in državni meji. Bližina mestnega jedra in oddaljenost spalnih naselij so skupaj s prostornostjo Mostovne bili kot nalašč za njeno preoblikovanje v javni prostor namenjen kulturnim dejavnostim.

Ideja o njegovi oživitvi se je pojavila leta 1996. MONG je na pobudo neformalne združbe skupin in posameznikov objekt brezplačno prevzela v last. Leta 2000 je bil zgrajen nov dostop do objekta iz ulice IX. Korpusa. Leta 2001 so bili dokončani načrti za obnovo. Po takratnih različnih zapletih je Mostovna uradno odprta za obiskovalce jeseni 2002.

Poslanstvo Mostovne je na inovativen način približati najrazličnejše kulturne dejavnosti in prakse ter spodbujati kulturno udejstvovanje posameznikov in društev. Mostovna je vključena tudi v EPK distrikt.

Cilj 1: Preveritev in morebitna posodobitev/prilagoditev delovanja Mostovne

Ukrepi:

- preveritev interesa MONG glede delovanja in področij delovanja Mostovne,
- razmislek o obliki organizacije,
- prenova programa v skladu z usmeritvami MONG.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Pričakovani učinki:

- posodobljena ponudba, oživiljen prostor srečevanja, združevanja in ustvarjanja.

Kazalniki:

- revitaliziran prostor, ki omogoča izmenjavo izkušenj, znanj in interesov, tako med umetniki kot različnimi publikami,
- primerna organizacijska struktura, ki omogoča nadgradnjo programskih vsebin,
- število obiskovalcev,
- število dogodkov.

Nosilec: MONG

11 PODPORNE DEJAVNOSTI

Za optimalni razvoj kulture, promocijo ter uveljavljanje pravice prebivalcev do kulture in njenih dobrin je pomembno poskrbeti, da v občini delujejo instrumenti podpore, ki kulturnim producentom omogočijo primerno prepoznavnost in stremijo k dvigu kvalitete, tudi prek spodbujanja (mednarodnega) mreženja in učenja novih produkcijskih praks ter k širjenju njihovega delovanja in vpliva onkraj meja občine.

11.1 Upravljanje s procesi

Skladno z Odlokom o organizaciji in delovnem področju občinske uprave MONG opravlja Oddelek za družbene dejavnosti naloge, ki se nanašajo na področja zdravstva, kulture, športa, mladine, vzgoje in izobraževanja ter socialnega varstva. Na področju upravljanja kulturne dejavnosti opravlja upravne, strokovne in razvojne naloge za področje kulture, skrbi za delovanje javnih zavodov in nevladnih organizacij s področja kulture, zagotavlja pogoje za delovanje društev, skupin in posameznikov, ki izvajajo ljubiteljske kulturne programe ter sredstva za njihove programe, opravlja naloge na področju varovanja kulturne dediščine. V programskem delu so področja delovanja vezana na programe javnih kulturnih zavodov, ki jih je ustanovila MONG, na programe in projekte nevladnih organizacij in posameznikov, ki delujejo na področju kulture, programe in projekte ljubiteljskih organizacij na področju kulture, v sodelovanju z drugimi oddelki MONG skrbi za kulturno infrastrukturo in varovanje kulturne dediščine. V skrbi za učinkovito in programsko ustrezno delovanje javnih zavodov mora MONG v skladu z zakonodajo poskrbeti za ustrezno zastopanost stroke v svetih javnih zavodov.

11.2 Monitoring in vrednotenje doseženega

Evalvacija uresničevanja strateških ciljev in ukrepov Strategije bo potekala s pripravo letnih poročil mestnemu svetu MONG za preteklo proračunsko leto (poročilo se objavi tudi na spletni strani MONG). Poročilo mora vsebovati oceno izvajanja programa, obenem pa lahko predlaga tudi spremembe in dopolnitve. Mestni svet se do poročila in morebitnih popravkov programa opredeli. Nosilec procesa je Oddelek za družbene dejavnosti MONG.

Kazalnike uresničevanja dokument določa ob posamičnih ciljih. Ob tem pa spremljanje implementacije vključuje še horizontalne kvantitativne kazalnike, ki so:

- obseg in struktura sredstev iz občinskega proračuna, namenjenih kulturi v posamičnem proračunskem letu,
- obseg in struktura finančnih sredstev iz drugih virov, namenjenih kulturnim programskim in infrastrukturnim projektom na območju MONG,
- število izvedenih dogodkov in število obiskovalcev,
- število ogledov stavb kulturne dediščine in muzejskih zbirk,
- podatki o turističnem obisku občine,
- število delujočih nevladnih organizacij in ljubiteljskih društev na področju kulture,
- število sprejetih aktov in dokumentov na področju kulture,
- drugi kvantitativni kazalci, ki se opredelijo glede na opažene pojave in trende v obravnavanem obdobju.

11.3 Informiranje

Eden izmed pomembnejših vidikov poznavanja in razširjenosti kulturnih vsebin med prebivalstvom ostaja splošno informiranje. Čeprav se je zdelo, da se bo sčasoma celoten pretok informacij selil v virtualni prostor, se je izkazalo, da to ni povsem tako in da je danes pomembno, da za različne namene promocija poteka po različnih platformah od socialnih omrežij do bolj tradicionalnih medijev, kot so radio ali plakatna mesta. Pomembno je, da se tudi k promociji kulturnih dogodkov pristopi sistematično. To pomeni, da se na primeren način vodi promocijo večjih projektov, katerih namen je doseči nacionalno in mednarodno raven, pa tudi manjših, ki sredstev za promocijo in primerne znanja nimajo. Zato MONG omogoča dostopnost nosilcem kulturnih dejavnosti do naslednjih kanalov informiranja in promocije:

- profili na socialnih omrežjih občine in drugih javnih služb,
- redne komunikacijske in promocijske dejavnosti Zavoda za turizem,
- oglaševalske kampanje ob dogodkih in nizih dogodkov,
- plakatna mesta,
- novinarske vsebine.

Cilj 1: Smiselno in posodobljeno oblikovanje plakatnih mest in njihova dostopnost za promocijo kulturne dejavnosti

Ukrepi:

- izdelati pregledni seznam odprtih urbanih prostorov, ki imajo potencial, da se razvijejo v prireditvene prostore za izvajanje kulturnih dejavnosti ali so ta potencial že uresničili,
- proučiti ureditev Ploščadi Silvana Furlana in prizorišča v Borovem gozdičku,
- proučitev možnosti imenovanja ploščadi med »starim« in »novim« Rusjanovim spomenikom v Ploščad bratov Rusjan.

Informacijsko območje bi nudilo oglaševalno točko tudi nevladnim organizacijam in drugim deležnikom v kulturi in kulturnem turizmu, hkrati pa bi bila to zelena javna površina za manjše knjižno-glasbene dogodke.

Čas izvedbe: 2025 – 2028

Kazalniki:

- število dogodkov,
- število obiskovalcev,
- število novih oglaševalskih mest,

Nosilec: MONG, nosilci dejavnosti

11.4 Občinstva in javnost

ReNPK24-31 in drugi dokumenti izpostavljajo izjemno vlogo KUV in razvoja občinstev, ki je med drugim tudi vseživljenjski proces in ni vezan samo na izobraževalno vertikalo, ki MONG zagotavlja kontinuiran in sistematičen proces vzgoje mlajših generacij na vseh stopnjah vzgoje (vrtci) in izobraževanja. Za to je potrebno nadaljevati in nadgraditi procese vzgoje občinstva, kot je zapisan v LPK 2019 – 2023, ki zahtevno občinstvo razume kot ključni element kulturne krajine in izpostavlja KUV v šolah, krepitev sodelovanja z nacionalnimi koordinatorji KUV, ki že imajo znanje s tega področja in ki imajo že vzpostavljene programe in mehanizme za razvoj občinstva, saj ti lahko izobraževalnim ustanovam močno olajšajo dostop do kulturnih institucij. Pomembno je, da s primernimi programi naslavljamo vse generacije potencialnega občinstva, se posebej posvečamo starejšemu prebivalstvu, pri kateremu je potrebno vzdrževati »kulturno kondicijo« s primernimi in dostopnimi (fizično, finančno) programi, kar ne sme vplivati na kvaliteto in/ali vrhunskost programov. Posebne pozornosti je potrebna študentska populacija, zlasti tista, ki v mesto pride in išče kulturne vsebine, pri čemer velja poudariti, da UNG s programi pomembno so-kreira kulturno krajino v MONG. Glede na specifično lego in proces oblikovanja goriškega somestja morajo kulturni programi vključevati in naslavljati čezmejno občinstvo, ne zgolj slovensko skupnost na Goriškem, temveč tudi italijansko občinstvo.

MONG mora posebno pozornost nameniti prebivalcem podeželskih krajevnih skupnosti, ki so iz logističnih razlogov do določene mere deprivilegirani pri dostopu do kulturnih vsebin ter drugim socialno šibkejšim skupinam. Predvsem pa se mora zavedati, da kulturna dejavnost kot eden od bistvenih družbenih podsistemov predstavlja nepogrešljivo socialno in družabno stičišče in ima ključno vlogo pri oblikovanju strpne, odprte in solidarne družbe.

12 MEDRESORSKA ZAVEZNIŠTVA IN PREČNE POLITIKE

ReNPK24–31 opredeljuje prečne politike, ki bodo z Akcijskim načrtom prenesene na posamezna področja kulture, obenem prečijo vsa področja kulture in so tudi povezane s politikami, ki jih pokrivajo drugi resorji. Med prečnimi politikami izpostavlja krepitev zmogljivosti in podpornega okolja, KUV in razvoj občinstev, dostopnost kulture, internacionalizacijo, nove modele upravljanja v kulturi, pogoje dela in zagotavljanje enakih možnosti, digitalizacijo, zeleni prehod znotraj kulture, infrastrukturo, kulturni in kreativni sektor. Vsa področja so več- in trans-

disciplinarna, zahtevajo usklajeno medresorsko povezovanje z različnimi področji, od gospodarstva, turizma, izobraževanja in socialnih politik ter vzpostavitev učinkovitih čezsektorskih partnerstev na nacionalni in lokalni ravni. Za nemoteno, trajnostno, vzdržno in odporno kulturo je predpogoj močno podporno okolje, na nacionalni in lokalni ravni, ki bo kulturne ustanove in vse deležnike v kulturi opolnomočilo za doseganje individualnih, organizacijskih in strateških ciljev.

ReNPK24-31 in tudi drugi dokumenti izpostavljajo izjemno vlogo KUV in razvoja občinstev, ki jo Ministrstvo za kulturo razume kot temeljno pravico posameznika, kot del javnega interesa v kulturi v sodelovanju z drugimi resorji in je vseživljenjski proces. Medresorsko povezovanje in prečenje izobraževalnih in kulturnih politik je v tem segmentu temeljnega pomena. KUV je področje na presečišču vzgojno-izobraževalnega in kulturnega sektorja. Temeljni namen je pri posamezniku vzbuditi željo in potrebo po lastnem sodelovanju v kulturnem in umetniškem izražanju ter uživanju v umetniškem izražanju drugih. Prispeva k razvoju posameznikovega dejavnega odnosa do kulture, spodbuja njegovo domišljijo, ustvarjalnost, iniciativnost, inovativnost in tolerantnost. Razvijanje teh veščin omogoča posameznikovo osebno rast, spodbuja različne načine mišljenja in ravnanja ter predstavlja osnovo za družbo, ki temelji na znanju, ustvarjalnosti in strpnosti. Ključna prednost MONG je v tem segmentu delovanje celotne izobraževalne vertikale z močnim poudarkom na kulturno–umetniških vsebinah zlasti v gimnazijskem (Gimnazija Nova Gorica – programi umetniške gimnazije) in v visokošolskem izobraževanju (Akademija umetnosti, Fakulteta za humanistiko UNG, ZRC SAZU NG).

Ključna strateška usmeritev MONG tako na področju kulture kot turistične podpanoge je promocija kulturnega turizma (dediščinski turizem in turizem umetnosti), in sicer v najširšem pomenu besede, saj vključuje dediščinski, filmski, festivalski in kulinarčni ter vinski turizem oziroma preplet različnih segmentov kulturnega turizma, ki v strategiji Zavoda za turizem predstavljajo pomemben del nove trajnostne integrirane turistične ponudbe. V ta namen bo MONG moral vzpostaviti trdne in zanesljive povezave med javnimi kulturnimi zavodi, NVO, turizmom in turističnim gospodarstvom ter kot paradigmo postaviti vzajemnost med kulturo in turizmom, in sicer da je turizem, ki temelji na vrhunskih kulturnih vsebinah kakovostnejši in da kultura s promocijo in turizmom postane bolj dostopna širši javnosti. Vsi deležniki morajo strateške cilje na področju kulturnega turizma usmeriti v oblikovanje turistične ponudbe mesta, ki bo izražala in promovirala njegovo identiteto, evidentirala tiste elemente kulturne dediščine, ki so ključni za turistično ponudbo, delovala v skladu s programi zelenega in trajnostnega mesta, razvijala festivalsko dejavnost in izkoristila EPK 2025 ter njeno dediščino v so-oblikovanju in promociji čezmejnega somestja, ki temelji prav na kulturi kot mestotvorni dejavnosti v najširšem pomenu besede. Strategija slovenskega turizma 2022 – 2028 izpostavlja ukrepe kulturnega turizma, ki predvidevajo podporo muzejem, galerijam in drugim kulturnim ustanovam pri upravljanju in trženju, trženjsko valorizacijo kulturno – zgodovinskih poti Sveta Evrope, kar bo v naslednjih letih ključno tudi na območju Goriške, saj se načrtuje vpis Poti miru/Walk of Peace med kulturne poti Sveta Evrope. Nadalje prej navedena strategija izpostavlja ukrepe za razvoj produkta z izkoriščanjem priložnosti, kot so mednarodna valorizacija vrhunskih prireditev in festivalov, projektov digitalizacije kulturne dediščine, razvoj kulturnih destinacij, krepitev prepoznavnosti UNESCO dediščine, kar bo prav tako izziv, pred katerega bo postavljena regija v naslednjih nekaj letih, ko se bo pristopilo h kandidaturi Poti miru/Walk of Peace za vpis na seznam kulturne dediščine UNESCO. V različnih segmentih državne kulturno–turistične strategije tudi MONG prepozna priložnosti za turistično promocijo v povezavi s trajnostnim in zelenim kulturnim turizmom, nacionalna zelena shema slovenskega turizma, ki je certificiran in razvojni program za izboljšanje trajnostnega delovanja destinacij in ponudnikov spodbuja k pristopu tudi muzeje in galerije, gradove in parke, kar mora postati vodilo tudi v promociji kulturnega turizma v MONG.

Prispevek kulture ter njena vpetost v procese upravljanja z naravnimi viri in prostorom se zrcali v sistemskem razmisleku o nujnosti prilagajanja trajnostnim izzivom in hitrejšemu zelenemu prehodu, kot predvideva ReNPK24–31. Urejanje prostora je vzorčna prečna in medresorska politika, ki jo na ravni države izvaja Ministrstvo za naravne vire in prostor, zakonodaja s področja urejanja prostora in graditve skupaj z zakonodajo drugih področij/sektorjev, med drugim tudi glede kulturne dediščine, pa soustvarja pogoje urejanja prostora na način, da

naravno in kulturno dediščino razumemo kot razvojno strategijo in vir za razvoj novih dejavnosti. Po ReNPK24–31 je vsebinsko ta prečna politika usmerjena v vprašanja energetskih vplivov kulturne infrastrukture, energetske prenove in samooskrbe ter spremembe organizacijske kulture in načinov izvajanja dejavnosti, predvsem večjih kulturnih dogodkov in festivalov v luči prizadevanj za podnebno nevtralnost.

Kulturni sektor je izrazito ustvarjalen/kreativen sektor, ki je presečišče različnih področij ter je gibalo tehnoloških, netehnoloških in družbenih inovacij. V tem segmentu je kulturna ustvarjalnost povezljiva z gospodarstvom, s svojimi zelenimi in trajnostnimi vsebinami ter z zgledom naslavlja sektor energetike in nenazadnje tudi trajnostno mobilnost. Na državni ravni nastaja prva platforma za kreativnost, ki je prvi nacionalni razvojno-podjetniški spodbujevalnik za kulturni in kreativni sektor, ki bo nudila možnosti za pilotne aktivnosti, ki imajo potencial prerasti tudi v tržno uspešne programe. Ustvarjanje primerne infrastrukturnega in programskega okolja, kot se izvaja v Xcentru in drugih podobnih pobudah, ki jih naslavljata MONG in UNG (npr. Center zelenih tehnologij), in so presečišče zelenih, kulturnih in izobraževalnih politik, predstavlja odlično izhodišče za razvoj kreativnega kulturnega sektorja.

13 MEDNARODNO POZICIONIRANJE

Kultura kot temeljna človekova pravica predstavlja nacionalni, čezmejni, mednarodni in transnacionalni potencial v nacionalnem in mednarodnem okolju, kar je potrebno podkrepiti z medresorskim sodelovanjem. Izkušnja EPK 2025, ki čezmejno goriško somestje pozicionira v mednarodnem prostoru kot izvrstno kulturno destinacijo, bo v prihodnjem programskem obdobju predstavljala eno izmed ključnih dediščin EPK 2025, z vzpostavljenimi in preizkušenimi mednarodnimi mrežami, s kulturnimi in umetniškimi referencami, ki bodo privabljale uveljavljene mednarodne ustvarjalce kreativnega sektorja, kulture in umetnosti. K načrtni promociji slovenske kulture v mednarodnem prostoru lahko pristopi nacionalna točka za promocijo slovenske kulture v tujini kot dediščina ali nadgradnja GO! 2025, ki bi medresorsko povezovala pobude na področju kulture, umetnosti in kulturne ustvarjalnosti, v povezavi s sektorjem za javno diplomacijo in mednarodno sodelovanje v kulturi pri Ministrstvu za zunanje in evropske zadeve ter Urdom za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki sistematično in sistemsko skrbi za razvoj kulturnih vsebin slovenskih skupnosti v zamejstvu in izseljenstvu. EPK 2025 bo imela pri mednarodnem pozicioniranju države, regije, čezmejnega goriškega somestja in Nove Gorice izjemno, celo ključno vlogo, postala bo del nacionalne promocije urbanih kulturno–umetniških središč kot gradnikov sodobne in privlačne destinacije umetnosti in kulture, ki se bo promovirala na mednarodnih kulturnih in turističnih trgih in se opirala tudi na obstoječi mednarodni položaj Slovenije kot varne in trajnostno usmerjene kulturne in turistične destinacije.

14 ZAKLJUČEK

Nova Gorica se je s kandidaturo in pridobitvijo naziva Evropska prestolnica kulture 2025 med drugim zavezala, da bo v načrtovanje svojega kulturnega in siceršnjega razvoja vključila tudi dolgoročne in multidisciplinarne pristope in učinke. Poleg ugleda in dviga prepoznavnosti mesta in regije naj bi naziv EPK 2025 prinesel tudi številne trajnostne učinke, tako na intelektualni kot na materialni ravni.

Zato tudi pričujoča kulturna strategija daje velik poudarek prav Evropski prestolnici kulture in njeni zapuščini. V dokumentu smo zapisali, da je EPK 2025 za čezmejno somestje edinstvena priložnost za krepitev, spodbujanje in generiranje umetniških in kulturnih potencialov, je generator srednjeročnih in dolgoročnih sprememb, ki bodo učinkovale večplastno in večfazno.

Prihodnost pa bo pokazala, ali smo to enkratno priložnost znali tudi dobro izkoristiti.